

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра документознавства, інформаційної діяльності та українознавства

КАЛІЩУК Наталія Олександрівна

**Веб-сайт як документально-інформаційна
система: функцій', структура, зміст / Website as a
Documentary Information System: functions,
structure and content**

спеціальність: 8.02010501 - Документознавство та інформаційна діяльність
магістерська програма - Документознавство та інформаційна діяльність

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ДІДм-21
Н. О. Каліщук

Науковий керівник:
к.філол.н., доцент Біловус Л.І.

Магістерську роботу допущено
до захисту:

" __ " _____ 20 __ р.

Завідувач кафедри

О. Є. Гомотюк

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ I. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТАН НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ	
1.1. Основні поняття дослідження.....	
1.2. Стан наукової розробки теми.....	
РОЗДІЛ II. ВЕБ-САЙТ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА.....	
2.1. Сутність і значення веб-сайтів.....	
2.2. Особливості, функції і зміст веб-сайтів.....	
2.3. Основні підходи до покращення і розвитку веб-сайтів.....	
РОЗДІЛ III. ВЕБ-САЙТИ РДА ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ: РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ, СОЦІОКОМУНІКАТИВНОЇ ТА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ ФУНКЦІЙ.....	
3.1. Документальна база правового регулювання інформаційних послуг на веб-сайтах РДА.....	
3.2. Структура веб-сайтів РДА за тематичними напрямками.....	
3.3. Статистика відвідувань веб-сайтів РДА.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сьогодні традиційні уявлення в документознавстві про один з головних його об'єктів дослідження – документ – починають кардинально змінюватись. Це пов'язано, передусім, із масштабним застосуванням у всіх сферах соціального життя електронних комунікацій та функціонуванням у них електронних документів. І йдеться не тільки про особливості форми існування таких документів, їх «віртуальність», а й про суттєві зміни у методиках роботи з ними, зокрема у процесах створення, зберігання зазначених документів, організації користування ними. Однак, якщо електронні документи в локальному електронному документообігу установи (наприклад, у системах електронного діловодства) вже стали об'єктом посиленої уваги документознавців, то феномен документа в мережі Інтернет тільки починає ними досліджуватись.

З іншого боку, комунікаційні властивості Інтернет в Україні активно використовують для інформування громадськості про структуру, завдання та діяльність державних органів. Це реалізовано за допомогою організації функціонування їх веб-сайтів. Незважаючи на досить високий рівень уніфікації, існує певна їх специфіка навіть серед органів державної влади одного рівня, зокрема районних державних адміністрацій (далі РДА). Незважаючи на важливість дослідження веб-сайтів РДА як документальних масивів і одночасно інформаційних систем, порівняльний аналіз їхньої структури, змісту та функцій в Україні з позицій документознавства ще не здійснювався. Проведення такого дослідження дозволить сформулювати пропозиції щодо побудови оптимальної структури веб-сайту як документально-інформаційної системи, його змістовного наповнення, удосконалення методів презентації інформації, що має бути корисною для громадян. Це дозволить підвищити рівень виконання РДА їх головних завдань, зокрема щодо керування соціальною діяльністю в регіоні, забезпечить ефективний зворотний зв'язок із громадськістю, прозорість роботи державних органів. З іншого боку, вирішення цих питань сприятиме

розробленню такої теоретико-прикладної документознавчої проблеми, як аналіз розвитку документів з традиційним та електронним носієм, причому у даному разі на прикладі певного виду державних установ.

Мета дослідження — аналіз веб-сайтів РДА як документально-інформаційних систем та визначення їх оптимальних характеристик в контексті виконання завдань цими органами виконавчої влади та підвищення рівня демократизації українського суспільства.

Основними завданнями роботи є:

— визначити основні поняття дослідження та з'ясувати стан розроблення теми;

— проаналізувати нормативно-правові засади формування веб-сайтів РДА;

— вивчити структуру і зміст інформаційних ресурсів веб-сайтів РДА, здійснити класифікування комплексів документів та інших даних як складових зазначених ресурсів;

— окреслити функції веб-сайтів РДА як документально-інформаційних систем відповідно до завдань та напрямів діяльності цих органів виконавчої влади;

— провести порівняльний аналіз інформаційних ресурсів веб-сайтів РДА з метою визначення їх оптимальної структури та змісту як документальних джерел релевантної, поточної та ретроспективної інформації.

Об'єкт дослідження - веб-сайт Старовижівської районної державної адміністрації як документально-інформаційна система.

Предмет дослідження - засади функціонування, структура та зміст веб-сайту Старовижівської районної державної адміністрації як документально-інформаційної системи.

Методологічною основою магістерської роботи є загальнонаукові підходи до наукового пізнання (системний, структурний, модельний, порівняльний). Застосовано методи інформаційного та документознавчого

аналізу, що дало можливість проаналізувати специфіку та розвиток веб-сайтів як документально-інформаційних систем та окреслити комплекс актуальних питань формування та використання ресурсів веб-сайту Старовижівської районної державної адміністрації.

Джерельна база дослідження представлена веб-ресурсами органів законодавчої та виконавчої влади України, перелік яких надається у списку використаних джерел, а також нормативно-правовими актами. Залучено відомості Єдиного державного реєстру нормативних актів з інформаційних ресурсів РДА, як з опублікованих джерел, офіційно виданих органами державної влади так і інших джерел, що існують в інтернет-режимі відповідних установ, пов'язаних з діяльністю РДА. Використано збірники нормативно-правових актів, видані різними державними та науковими установами.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що веб-сайти РДА вперше розглядаються як об'єкт документознавства, а саме:

— розкрито історію формування електронних ресурсів як документально-інформаційних систем, спрямованих на вдосконалення якості та результативності діяльності РДА, розвиток демократичних засад у суспільстві;

— проаналізовано розвиток нормативно-правової бази формування документальних ресурсів РДА, у тому числі електронних;

— з'ясовано структуру та зміст інформаційних ресурсів веб-сайтів різних РДА, класифіковано документальні комплекси цих ресурсів;

— розглянуто питання забезпечення громадян, державних органів, інших організацій та установ повною та достовірною інформацією щодо виконання РДА їх функцій, зокрема правовими аналітичними матеріалами, надання послуг та залучення громадян до участі в державному управлінні, дотримання їх конституційних прав тощо через систему веб-ресурсів РДА;

— виявлено та проаналізовано створювані РДА ініціативні документально-інформаційні ресурси веб-сайтів, спрямовані на формування

масивів історико-культурної інформації, що здійснює соціокультурний вплив на духовний, освітній, науковий та культурний розвиток суспільства;

— веб-сайти РДА охарактеризовано як документально-інформаційні системи, елементи структури якої (взаємопов'язані з функціями РДА та соціокультурною сферою суспільства) формують своєрідну електронну джерельну базу сучасних й майбутніх історичних, культурологічних, соціологічних, політологічних та економічних досліджень.

Практична значущість роботи полягає у тому, що аналіз веб-сайтів РДА дозволив виробити певні висновки щодо удосконалення структури цих сайтів, окремих характеристик змісту їх інформаційних ресурсів, що може сприяти створенню у подальшому оптимальної їх моделі, а дослідження веб-сайтів як документально-інформаційних систем засвідчило перспективність їх наукового аналізу з позицій документознавства.

Матеріали магістерського дослідження можуть бути використані у вищих навчальних закладах студентами та викладацько-професорським складом, а також при плануванні покращення роботи веб-сайтів РДА.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Дослідження міститься на 122 сторінках, список використаних джерел нараховує 104 позиції. Загальний обсяг роботи – 126 сторінок.

РОЗДІЛ I. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СТАН НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

1.1. Основні поняття дослідження

Веб-сайти органів виконавчої влади є офіційно діючими інформаційними органами і частиною української складової мережі українського сегменту Інтернет, діяльність котрих регулюється відповідною нормативно-правовою базою, що спрямована на розвиток демократичних засад гласності у сфері інформації та підвищення ефективності системи державного управління по різних напрямках її діяльності.

Базові поняття документознавства – «документ», «документна інформація», «документальна система» – мають певну історію і постійно набувають нового змісту в різних науках та галузях знань. Зокрема, у 1930–1950-х рр. їх застосовує так звана документаційна наука, фундатором якої був Поль Отле, а з 1960-х рр. вони стають головними у лексиці архівознавства, документознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства та інформатики. Причому кожна з наук спирається на відповідну практичну сферу створення, організації функціонування, використання документів, документної інформації, документальних систем і, зокрема – на діловодство, архівну справу, бібліотечно-бібліографічну та іншу науково-інформаційну діяльність. Нині відбувається наступне поширення цих понять вже у сфері електронних інформаційних технологій і поряд з поняттями «електронний документ», «електронна інформація», та «електронна документально-інформаційна система» застосовують споріднені терміни «веб-ресурс» («Інтернет-ресурс»), «веб-сайт», «веб-документ».

Категоріальним (найвищим родовим, вихідним) для дослідження є поняття «документ». У різних наукових дисциплінах (циклах наук) історично або у процесі їх розвитку в останні десятиліття сформувалися специфічні підходи до розуміння сутності документа. Розбіжності щодо трактування цього поняття існували й існують також в межах однієї науки [63, с. 2]. Зокрема, на початку ХХ ст. в історичному джерелознавстві представники

певних наукових шкіл вважали документами всі артефакти. Інші вчені дотримувалися точки зору, що це тільки офіційні або службові документи, і, певною мірою, цей підхід відбито у сучасному поділі історичних джерел на оповідні та документальні. Юридична сила як атрибут документа фігурує у його визначеннях з позицій правознавства. Досить значний час у діловодстві і, певною мірою, в архівознавстві головними ознаками документа були його оформлення відповідно до певних вимог і наявність юридичної сили та умова створення й функціонування у межах установи. У другій половині ХХ ст. на визначення цього поняття вплинуло поширення різних видів носіїв документної інформації та використання досягнень інформатики. Зокрема, документ стали трактувати як матеріальний об'єкт, що містить закріплену інформацію і призначений для її передавання та використання. У бібліотекознавстві та бібліографознавстві це дає підстави вважати документами не тільки неопубліковані речі, а й опубліковані, тобто видання. На сьогодні такі узагальнюючі визначення документа прийнято в більшості наукових дисциплін і сферах практичної діяльності. Так, у міжнародному стандарті ISO 5127:2001 «Інформація та документація. Словник» документ визначено як записану інформацію або матеріальний об'єкт, що може використовуватись як одиниця в документаційній діяльності. У даному разі документаційна діяльність розглядається як соціальний комунікаційно-інформаційний процес. У ряді законів України («Про інформацію», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про обов'язковий примірник документів») документ трактовано як матеріальну форму одержання, зберігання, використання і поширення інформації, зафіксованої на папері, магнітній, кіно-, фотоплівці, оптичному диску або іншому носієві.

Зважаючи на зазначену ситуацію з дефініцією документа в нормативно-правових актах з різних сфер діяльності, а також розбіжністю думок українських документознавців (Г. М. Швецова-Водка, С. Г. Кулешов, Н. М. Кушнарєнко та ін.) на зміст цього поняття, у нашій роботі прийнято стандартизоване визначення для таких галузей практичної діяльності як

діловодство й архівна справа (відповідними науковими дисциплінами для яких є документознавство та архівознавство). Так, відповідно до національного стандарту України ДСТУ 2732:2004 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять» документ — інформація, зафіксована на матеріальному носії, основною функцією якого є зберігати та передавати її в часі та просторі [29, с. 24]. У примітці до визначення зауважено, що запис інформації у даному разі має відповідати характеристикам певного жанру чи номіналу. Жанрові характеристики запису інформації — це функціональні та структурно-композиційні ознаки певного жанру твору літератури чи мистецтва (роман, монографія, хронікально-документальний фільм тощо). Номінальні характеристики запису інформації — це функціональні та структурно-композиційні ознаки певного виду задокументованої службової чи особистої інформації (наказ, акт, протокол, лист, щоденник тощо).

Поняття «електронний документ» виникло у результаті застосування комп'ютерної техніки та нових інформаційних технологій. Воно є об'єктом дискусій і на сьогодні, також є ряд підходів до визначення цього поняття. Так, у міжнародному стандарті ІСО 5127-2001 «Інформація та документація. Словник» це поняття трактується як «документ, що зберігається на машиночитаному носії», причому термін «документ» тут вживається у значенні службовий документ. У Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» його визначено як «документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа» (дані за цим законом — це інформація, яку подано у формі, придатній для її оброблення електронними засобами). Тобто йдеться також про електронний службовий документ. Обов'язковим реквізитом оригіналу електронного документа за цим Законом є електронний цифровий підпис. Електронний підпис — це дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача. Таке визначення зафіксовано у Законі України «Про електронний цифровий підпис», де обумовлюється наявність різних

видів такого підпису, у тому числі переведеного у цифрову форму зображення власноручного підпису. Водночас основним об'єктом цього Закону та Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» є електронний цифровий підпис, що трактується в цих актах як вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документа, електронний цифровий підпис — оригіналу електронного документа. Подібне трактування поширене й серед російських документознавців [110, с. 46].

Разом з тим, у системах електронного діловодства та документообігу на сьогодні переважно функціонують документи з електронним носієм, що мають сканований підпис або взагалі не підписані. На практиці їх, як правило, також визначають як ЕД. Існує підхід за яким ЕД — це сукупність (електронних) даних, що можна ідентифікувати як певний номінал документа (наказ, акт, протокол тощо). Така ідентифікація здійснюється за наявності обов'язкових реквізитів та смислових аспектів змісту, що притаманні певному номіналу.

У цьому аспекті доцільним вважаємо звернутися до згадуваного профільного стандарту ДСТУ 2732 – 2004 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять», де електронний документ визначено як документ, який створюють і використовують тільки в межах комп'ютерної системи. Зрозуміло, що вихідним є поняття документа за стандартизоване у даному нормативному документі.

Більші ускладнення виникають з визначеннями Інтернет-технологій. Усталені й унормовані поняття цієї сфери в документознавстві відсутні. Відсутні їх трактування в дослідженнях з таких близьких до документознавства наукових дисциплінах як бібліотекознавство,

бібліографознавство, книгознавство (серед останніх публікацій див. [56, 57]) та журналістика [106].

З метою конкретизації таких понять було опрацьовано публікації з інформатики. Серед праць українських вчених, в яких узагальнено сучасні уявлення про веб-простір та подано визначення головних понять, пов'язаних з ним, було обрано практичний посібник Д. В. Ланде [65]. У глосарії до нього, зокрема, веб-сайт представлено як сукупність веб-сторінок, об'єднаних і пов'язаних за смыслом або посиланнями і розміщені на якомусь сервері в Інтернет. Водночас веб-сторінку як складову веб-сайту трактовано як електронний документ, який може містити текст, зображення та інші веб-елементи. Веб-сторінка може бути статичною або динамічно генерованою. Найбільш поширеним є поняття вертикального веб-порталу як сукупності спеціальних веб-сайтів, до яких звертаються користувачі за певною тематикою. Зазначається, що вони набувають все більшого поширення в корпоративних системах.

У межах завдань магістерської роботи і виходячи з її специфіки як документознавчого дослідження, з одного боку, та набутого дослідниками досвіду з визначення лексичного складу сфери Інтернет-технологій – з іншого, конкретизовано основні поняття роботи. Зокрема, веб-документ – це електронний документ, що зафіксований в Інтернет. Згідно з вміщеним визначенням документа в ДСТУ 2732 – 2004 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять», інформація документа має відповідати характеристикам певного жанру чи номіналу. Водночас веб-документи можуть бути представлені переліками записів, що у традиційній формі також вважаються документами, а в електронній формі їх часто називають базами даних. Іншою специфікою веб-документів можна вважати їхню тотожність, за думкою фахівців, веб-сторінкам, а також те, що їх поділяють на статичні або динамічно змінювані. Однак остання теза є суперечливою з точки зору документознавства, оскільки будь-яка зміна веб-документа характеризує його вже як інший документ, що має вже інші реквізити (наприклад, дата

документа – це дата зміни). Веб-сайт розглядається як документально-інформаційна система (йому притаманні всі ознаки такої системи у класичному розумінні: наявність масиву документів, засобів інформаційного пошуку, техніко-технологічних засобів фіксування, зберігання та представлення інформації), що існує у вигляді організованої сукупності електронних документів та їхніх зв'язків. Інформаційний ресурс веб-сайтів можна розглядати як сукупність документів та інших даних, що існують в електронній формі, цілеспрямовано взаємопов'язаних між собою як різновидові інформаційні джерела. Тобто крім документів існують також дані не організовані у вигляді документів, що не мають відповідного складу реквізитів, які можуть характеризувати ці записи як документ. Це, наприклад, певна фактографічна інформація для користувачів або інформація для користування сайтом, здійснення пошукових операцій тощо. Веб-портал розглядається як сукупність веб-сайтів, об'єднаних за певною ознакою відповідно до цільового призначення такої сукупності та змісту інформаційних потреб користувачів.

Остаточного узгодження трактування окремих понять, наприклад, «веб-документ», «веб-ресурси», «веб-сайт» з позицій документознавства та інформатики не досягнуто. Зазначені й інші поняття в магістерській, прийняті з умовними трактуваннями, застосовуваними тільки у межах цього дослідження. Це зумовлено різними підходами до визначення змісту понять в даних науках, що спричинило тільки часткові, загальні засади формулювань (наприклад, щодо визначення поняття «документ» як запису інформації з характеристиками жанру твору або номіналу офіційної інформації).

Розглядається інформаційний ресурс веб-сайтів як сукупність документів, що існують в електронній формі і системно взаємопов'язані між собою як різновидові інформаційні джерела про виконання державних обов'язків органами виконавчої влади і розвиток українського суспільства, що оприлюднюються через мережу Інтернет і використовуються для виконання їх функцій.

Веб-сайт РДА розглядається як цілісна документально-інформаційна система, якій притаманні властивості соціальних систем, взаємопов'язані з функціями самої РДА як місцевого органа виконавчої влади, що її створює, таких як: єдність цільового призначення, функціональна самодостатність, ієрархічна внутрішня організація, субординаційність взаємозв'язків системи між її структурними складовими (підсистемами та елементами), котрі не зводяться до суми властивостей цих складових, а створюють нову інформаційну якість, що захищена авторським правом на кожній сторінці сайту.

Характерною особливістю веб-сайтів є те, що поряд з обов'язковим інформаційним ресурсом, що характеризує діяльність органів виконавчої влади, передбачається розвиток ініціативного ресурсу (сформованого за ініціативою відповідного органа), що допомагає ОБВ виконувати свої функції та розвивати комунікативні зв'язки на базі ненормативних документів. Порівняно з окремими офіційними документами, групами документів, об'єднаних службовою діяльністю, веб-сайт як система являє собою нову документно-інформаційну якість, що потребує документознавчого осмислення та визначення.

Як документально-інформаційна система веб-сайт не є відбитком системи органів виконавчої влади в її конкретному прояві – РДА, хоча цілісно і пов'язана з системою органів виконавчої влади та РДА як її складової і вона також є часткою цієї системи, про що вже відзначалося у спеціальній науковій літературі: питання про системність органів виконавчої влади коротко характеризується О. Сушинським [109].

Веб-сайт розглядається як окрема документально – інформаційна система РДА. Разом з тим, вона є також часткою ресурсів органів виконавчої влади, а також, з іншого боку – інформаційної структури українського суспільства в Інтернеті, через зв'язки з іншими ресурсами, веб-сайт дозволяє вийти за межі суто інформаційних функцій РДА.

Основне завдання веб-сайту РДА як окремої системи є відкрите, прозоре та достовірне інформування про діяльність РДА. Оскільки остання є часткою органів виконавчої влади, веб-сайти РДА ієрархічно пов'язані з веб-порталом Кабінету Міністрів, іншими органами центральної та місцевої виконавчої влади. Структура системи органів державної влади та взаємозв'язки між її окремими підсуб'єктами відтворює організацію державної влади та забезпечує її здійснення, відображається в електронній інформаційній системі «Електронний уряд», що створений та розвивається на базі Постанови Кабінету Міністрів України від 31 липня 2000 р. (№ 928/2000).

Разом з тим, не можна не визнати, що веб-сайти РДА є окремою і самостійною складовою (або підсуб'єктом) загальноурядової інформаційної системи. Вона виконує функції окремого органа виконавчої влади, що перебуває у ієрархічному зв'язку.

Іншою її специфічною особливістю є те, що вона є поєднанням як документальної складової офіційної діяльності РДА в електронному вигляді, у частині електронної публікації офіційних документів, що визначають діяльність РДА, та продукованих нею офіційних документів, та інформаційно-ресурсної складової, інформаційними ресурсами, які складають нову якість порівняно з окремими офіційними документами або їхніми групами. Багато з цих ресурсів отримують специфічний для даної РДА розвиток, і за формою та змістом виходять за межі суто управлінської діяльності. Такі ресурси спрямовані на реалізацію соціально-культурної функції, на вплив громадян, носять науково-популярний, пропагандистський та соціокультурний характер та відрізняються за змістом від визначених стандартами видів діловодних документів.

Як інформаційній системі їй властиві такі якості:

- цілісність, що утворена сукупністю наявних підсистем та елементів системи, які створюють сукупність, що не зводиться до їхньої суми, а складає нову якість;

- взаємодія та взаємозалежність елементів документально-інформаційної системи;
- елементи, що інтегровані в ДІС, набувають системних якісних ознак, які не тотожні індивідуальним;
- відносини взаємодії і взаємозалежності елементів закономірні і підпорядковані правилам, незалежним від кожного з них;
- система як цілісність реагує і на вплив середовища і на сигнали, що йдуть з її середини, від складових елементів.

1.2. Стан наукової розробки теми

Стан наукової розробки теми дослідження складається з деяких аспектів.

Перший аспект – загальні питання розвитку документознавства в умовах інформатизації суспільства, формування веб-ресурсів офіційних установ усіх гілок влади та управління, різного ієрархічного підпорядкування, місце веб-ресурсів та Інтернет у структурі документознавства.

Другий аспект – погляди сучасних вчених щодо системи органів виконавчої влади та їх функцій, що дозволяє уявити функції веб-сайту РДА як інформаційного органу РДА.

Третій аспект – дослідження управлінської документації, офіційних документальних та інформаційних ресурсів.

Четвертий аспект – конкретні дослідження, що стосуються в тій чи іншій мірі веб-сайтів органів виконавчої влади.

Упродовж останнього періоду часу, що вимірюється 10-15 роками, в Україні відбувається інтенсифікація теоретичних досліджень щодо формування нового аспекту змісту документознавства (документології), пов'язаного з швидкими процесами інформатизації суспільства, формуванням суспільства знань, прискоренням інформаційно-комунікаційних процесів. Інформаційна трансформація суспільства, викликана практикою суспільної діяльності, значно випереджає розвиток

теорії «документознавства» і потребує «наздоганяти» практику, де основна увага спрямована на осмислення його понятійного змісту та обсягу в контексті інформаційно-комунікаційних функцій як інформаційного джерела та засобу соціальних комунікацій у період електронних технологій.

Термін «документ», що історично існував у діловодстві та історичних науках, передусім, архівознавстві, археографії, інших спеціальних дисциплінах, а з кінця XIX ст. – в бібліографії та бібліотекознавстві, у другій половині XX ст. активізується в інформатиці та дисциплінах інформаційно-комунікаційного характеру. «Документ» розглядається з позицій його представлення у інформаційних системах, практично ототожнюється з роботою з складання довідників другого інформаційного рівня і тому потрапляє у сферу діяльності бібліографії, археографії та інформатики.

Характерною особливістю є те, що поняття документа в його комунікаційно-інформаційному значенні починає «повертатися» в усталену систему понять історичної науки, діловодство та архівістику, камеральну археографію у його новому, синкретичному змісті.

Поняття документа в архівній справі та діловодстві різних канцелярій існує з найдавніших часів і в узагальнюючому визначенні документ розглядався як акт, що фіксує та регулює певні суспільні відносини на офіційній правовій основі, відповідно закріплює ці відносини і тому має доказову силу. Недарма усі писемні джерела періоду Середньовіччя типологічно розділяються на актові (дипломатичні) та оповідні (наративні). Актовими джерелами займається спеціальна історична дисципліна дипломатика (від слова «diploma»), а наративними джерелами – різні підрозділи джерелознавства (у різних науках має відповідний аспект – історичний, філологічний, мистецтвознавчий тощо). Історичне та сучасне діловодство певною мірою продовжує традицію середньовічних канцелярій, які пройшли значний історичний шлях розвитку до сьогодні.

Поль Отле започаткував теорію документації в бібліографічно-реєстраційній сфері в кінці XIX ст. і поширив поняття «документа»,

розглядаючи його як об'єкт бібліографічної діяльності, на усю систему бібліографування і тим значно розширив обсяг цього поняття. Відбулося фактичне і дуже вдале позичення терміна з діловодства та архівістики, формується поняття документації як сукупності документів та безпосередньо процесів документостворення, зберігання, реєстрації та надання у користування.

Тут у спільних позначеннях поняття документа проявляються спільні для архівознавства, бібліотекознавства, бібліографії та камеральної археографії сфери діяльності. Як і у діловодстві, так і у архівній справі здійснюється розподіл на документостворення та документообіг, опис документів (камеральна археографія) та створення довідкових систем, а також зберігання та надання у користування. Однак основні теоретичні розробки цього поняття закономірно концентруються на інформаційних властивостях документа в плані бібліографування та камерального описування. Методологічні питання архівного документознавства знаходять обґрунтування у працях М. Т. Ліхачова, К. Г. Мітяєва та інших архівознавців.

Специфічні умови для розвитку документознавства були створені з розвитком інформатики, починаючи з 1960-х років, коли поширення змісту поняття документа в його інформаційно-комунікаційному змісті набуває домінуючого значення.

У цей період загальні тенденції розвитку дисциплін наукової інформації та комунікації досліджувалися багатьма вченими, серед котрих слід згадати імена В. І. Горькової, Р. С. Гіляревського, О. О. Корінного, А. І. Михайлова, А. І. Чорного, А. Д. Урсула, І. Г. Моргенштейна, Т. В. Муранівського, Ю. Н. Климова, Ю. В. Коновалова.

Це знаходить свій прояв у низці державних стандартів, що існують в архівній та бібліотечній справі щодо діловодства та інформаційно-бібліотечної та бібліографічної діяльності, а також на інформацію та документацію.

Одночасно це відзначилося бурхливим розвитком бібліотечно-бібліографічного документознавства. Кінець ХХ ст. позначений переосмисленням поняття документа бібліотекознавцями та книгознавцями. У російській науці з'являються праці Г. Ф Гордукалової, В. П. Леонова, А. В. Соколова, Ю. М. Столярова, Н. Е. Андреева, А. И. Барченкова, М. В. Кузнецової, Н. З. Стародубової, Н. Хахалевої, Е. О. Плешкевича та ін.

У російській науці 80-90-х років і на початок ХХІ ст. продовжується архівознавче опрацювання теоретичних питань документознавства, це представлено такими істориками-архівістами як В. Ю. Афіані, В. Д. Банасюкевич, А. Н. Сокова, В. М. Баранов, М. В. Бельдова, Д. И. Блюменау, А. В. Елпатьєвський, Б. С. Ілізаров, М. П. Ілюшенко, Л. А. Кобелькова, Т. В. Кузнецова, М. В. Ларін, Е. А. Плешкевич, І. А. Подольська і Л. В. Санкіна, В. І Тихонов, Е. І. Ханпіра та ін.

В Україні розвиток теоретичних питань поняття документа в архівознавстві та археографії відбувався у статтях Г. В. Боряка, Ф. В. Стояна, управлінського діловодства здійснюється у працях С. Г. Кулешова, Ю. І. Палехи, Ю. Сороки, І. Є. Антоненко та ін.

Документаційні аспекти керування розглядаються у працях Г. Асеева, специфіка онлайн-ових документів – М. Болдовського, інші важливі аспекти документаційної діяльності – Г. В. Власової, Н. А. Гайсинюк, Л. Бабко, В. Іванова, Ю. В. Яковлевої та ін. Публікуються підручники, стандарти, методичні розробки.

У 90-х роках ХХ ст. в Україні з'являються інтеграційні теоретичні праці бібліотекознавців, книгознавців та бібліографознавців, зокрема, С. Г. Кулешова, Н. М. Кушнарєнко, Е. А. Медведєвої, М. С. Слободяника, А. А. Соляник, Л. Філіпової, Г. М. Швецової–Водки, що безпосередньо присвячені теорії документознавства, де подаються спроби з позицій цих наук подолати специфічні підходи діловодства, архівознавства, археографії, бібліографії та опрацювати спільні питання цих наук у межах документознавства (документології).

Зокрема, можна згадати деякі наукові праці, що ставлять та вирішують фундаментальні питання у цій сфері: монографію С. Г. Кулешова «Документознавство: Історія. Теоретичні основи» та низку його праць у галузі управлінського документознавства, зокрема, «Управлінське документознавство» [59-62]; М. С. Слободяника «Документологія: Зміст. Перспективи», «Структура сучасного документознавства», «Формування загальної теорії документа» [100-104]; А. А. Соляник «Новое содержание документоведческого знания» [108]; Г. М. Швецової-Водки «Загальна теорія документології, методологічна основа дисциплін документально-комунікаційного циклу», «Об'єкт і предмет документознавства» [128, 129] тощо.

У працях Г. С. Кулешова та М. С. Слободяника були поставлені питання про необхідність урахування формування електронних ресурсів як майбутнього об'єкта документознавства [59-62; 100-104]. Обидва дослідники документознавства, хоча й пропонують свої підходи, обґрунтовуючи поняття «документології» у співвідношенні із «документознавством», її об'єкт, предмет та зміст, разом з тим вказують на формування фондів електронних документів як документоутворень та перспективних інформаційних ресурсів суспільства.

За останні роки в Україні вийшла низка підручників, зокрема, «Документознавство та інформаційна діяльність», наукові доробки Г. Г. Асєєва, В. М. Шейко [6, 7], Н. М. Кушнарєнко [64], Ю. І. Палєхи [76] та Г. М. Швецової-Водки [130] тощо.

Питання електронного документообігу порушуються сьогодні у багатьох дослідженнях в галузі діловодства, зокрема працях Г. Асєєва [4-5]. Питання співзв'язків діловодства й управлінського документознавства розглядалися В. Бездрабко [8] та іншими.

Поняття онлайн-документа, його дефініція та класифікація, життєвий цикл розглядалися у працях В. Болдовського [10-11]. А. П. Гончаренко проаналізував концепцію створення термінологічних

стандартів у сфері інформації і документації [22]. Деякі теоретичні аспекти поняття електронного документа як повнотекстового, та бібліографічного першоджерела торкається у своїх працях А. В. Дудченко [30].

Розвиваються й питання діловодства у сучасному інформаційному середовищі. Так, О. М. Загорецька досліджує сучасне нормативне та науково- методичне забезпечення організації діловодства в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття [32-33], І. Нілова розглядає деякі питання терміносистеми документознавства [72-74], Ю. Палеха – культуру діловодства та управлінське документознавство [76-77], І. Б. Матяш та С. Г. Кулешов опрацьовують питання зв'язків між архівною наукою та документознавством.

Розвиток науково-практичних питань діловодства в контексті документознавства здійснює С. В. Сельченкова, яка опублікувала статті з питань організації роботи з розгляду звернень громадян, переліки документів у діловодстві: історія, класифікація, концептуальні та методичні засади підготовки [96-98].

Документознавча термінологія є об'єктом розгляду В. Іванова [40]. Л. Філіпова досліджувала систему управління електронним документообігом: загальні поняття термінології, організації, технології (зарубіжний досвід).

Пропонуються й певні поради щодо практичного оволодіння навичками роботи у інформаційних системах [92, с. 274], проте інформація з проблеми електронного документоутворення та електронного документообігу має лише загальнотеоретичний характер.

Окремі питання зв'язків між документознавством та інформаційною діяльністю розглядаються на щорічних міжнародних науково-практичних конференціях «Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики», що її організовує Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв [24-27].

Таким чином, вивчення інтеграційних аспектів розвитку

документознавства є для нашої магістерської роботи загальною базою документознавчо-архівознавчої платформи.

Разом з тим поняття «документознавство» у багатьох працях за змістом не збігається і інтеграційні аспекти розробляються однобічно. Виключенням є розвиток підходів у працях С. Г. Кулешова, М. С. Слободяника, Г. М. Швецової-Водки та Н. М. Кушнарєнко, які працювали у сфері інтеграції цих різних наук на принципах документа як інформаційного джерела та його інформаційно-комунікаційної функції, розглядають історичні передумови уніфікації документів, поняття документа та його функцій. У наукових працях цих вчених поставлені питання про об'єкт, предмет, сферу діяльності та пограничні ареали документознавства, яке включає до свого складу й історичне документознавство, і сучасні моделі розвитку документа в його інтеграційному значенні, започатковано методологічні підходи до нового змісту поняття «документознавство», що включає й інформаційні ресурси як складову його об'єкта.

С. Г. Кулешов опрацьовує питання стандартизації системи документації, керує розробкою державних стандартів у цій сфері [59, 62].

Сьогодні в Україні з'явилася можливість розвитку теоретико-методологічного опрацювання проблеми інтеграційного бачення документознавства як галузі науки, що вивчає сутність, закономірності, засоби та форми функціонування документа в оперативному та архівному стані документально-інформаційних систем і комунікацій, як в історичному, так і в сучасному соціокультурному процесі. У такий спосіб можна поєднати сучасні та ретроспективні підходи, методи різних наук, що мають своїм об'єктом документ в його широкому значенні, різних формах, походженні, спрямуванні. Інформаційні ресурси органів державної влади становляться об'єктом таких досліджень.

Разом з тим, власне цей аспект – веб-сайти як інформаційні ресурси органів управління, зокрема, виконавчої влади як об'єкта документознавства, а також управлінського документознавства як

спеціальної сфери документознавства, (документально-інформаційної), не розглядається у вказаних вище дослідженнях. Винятком є наукові праці С. Г. Кулешова та Я. О. Чепуренко, а також спеціальні дослідження архівного веб-порталу Держкомархіву – у Г. В. Боряка, А. А. Кисельової. Ці дослідження складають другу, найважливішу, складову історіографії питання, безпосередньо пов'язану із темою нашої магістерської роботи.

Теоретичним питанням розвитку сучасного документознавства, зокрема концептуальним положенням загального (документології) та спеціального документознавства, пов'язаного інформаційно-документаційним забезпеченням управління (управлінське документознавство, справочинство), присвячена праця С. Г. Кулешова [62]. Йому належить й розвиток поняття, змісту та практичних аспектів управлінського документознавства, а також увага до деяких теоретичних та практичних питань електронного документа.

У працях С. Г. Кулешова зосереджено увагу на важливості дослідження документаційних ресурсів інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у місцевих органах державної влади. У контексті інформаційно-документаційного забезпечення управління він розглядає напрями діяльності державних адміністрацій, задекларовані у Законі «Про місцеві державні адміністрації», аспекти реалізації інформаційних соціальних потреб і періодичних та ситуативних потреб керівництва РДА, документаційну реалізацію цих функцій [61]. С. Г. Кулешов розглядає зміст інформаційних потреб керівництва РДА та підкреслює, що вони значною мірою відрізняються від роботи із виконання ІІ керівників підприємств, установ, організацій з точки зору інформаційного забезпечення, а не формальної назви режимів інформування (запит – відповідь, диференційоване обслуговування керівників тощо) [61, с. 306]. У цій принциповій для розуміння сутності веб-сайтів думці, С. Г. Кулешов розглядає склад документаційного фонду адміністрації, що використовується як головний засіб для виконання ретроспективних аналітичних довідок,

записок, оглядів та інших видів для керівництва РДА, де зберігаються такі документи як нормативно-правові акти, листування, доповідні записки, звітні та інші документи, що забезпечують взаємодію для реалізації певних заходів з органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, а також довідки, висновки, акти перевірок місцевих юридичних органів щодо відповідності розпорядчих документів райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування тощо. Він звертає увагу на такий засіб організації управління документами як кодифікаційні картотеки та покажчики законодавчих актів та інших нормативних документів (наказів, інструкцій, правил), необхідні для підготовки аналітичних матеріалів (довідок, оглядів, доповідей) спеціальним інформаційно-аналітичним відділом або управлінням, створеним у структурі РДА відповідно до Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», або відділом інформаційно-комп'ютерного забезпечення. С. Г. Кулешов показує, що створені бази даних електронних документів та сайти РДА також є джерелом інформації, елементом майбутньої електронної інформаційної системи, що пов'язувала усі документаційні ресурси бібліотек, архівів, державних органів. Веб-сайти, на його думку, є засобом масового інформування, з відповідними обмеженнями щодо надання службової інформації і тому мають певні обмеження у використанні для внутрішньовідомчої діяльності [61, с. 309].

Аналіз змісту та практичних аспектів управлінського документознавства належить С. Кулешову. Він відзначив важливість дослідження документаційних ресурсів інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у місцевих органах державної влади, де розглядав поняття інформаційно-документаційного забезпечення управління, напрями діяльності районних державних адміністрацій у контексті інформаційних соціальних потреб та реалізації періодичних, ситуативних потреб керівництва РДА, документаційні фонди як засіб для

виконання функцій керування. Цей дослідник також звернув увагу на необхідність зберігання найбільш важливої політичної інформації в Інтернет, яка часто оновлюється і зникає, внаслідок чого суспільство втрачає інформацію, що може бути цінною для наступних поколінь.

Я. О. Чепуренко опублікувала низку статей щодо питання інформаційних ресурсів органів державної влади в системі підготовки документознавців. Огляду Інтернет-ресурсів органів державної влади України, в тому числі і РДА, присвячено статті цієї дослідниці, яка коротко оглянула формування, структуру, наповнення Інтернет-ресурсів органів державної влади України, розглянула чинники формування системи електронних ресурсів у зв'язку із інформатизацією та проведенням адміністративної реформи в Україні, зміст ресурсів, перспективи дослідження, поставлено питання про необхідність вивчення складу веб-сайтів, веб-сторінок з точки зору поняття «документ» [122, 123]. Я. О. Чепуренко звернула увагу на питання вирішення проблеми оприлюднення або ознайомлення громадськості із діяльністю органів державної влади в цілому, в тому числі зарубіжному досвіду в галузі формування і використання інформаційних ресурсів органів державної влади в системі доступу до урядової інформації [124, 126]. Нею розвивалися питання розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в управлінні та забезпечення органів державної влади як спеціальних інформаційних дисциплін у системі підготовки документознавців [125].

Інша складова історіографії питання є погляди сучасних вчених щодо системи органів виконавчої влади та їх функцій, що дозволяє уявити функції веб-сайту РДА як її інформаційного органу та документально-інформаційної системи, уточнити його інформаційно-комунікаційні функції, а також проаналізувати структуру, склад і зміст урядових інформаційних ресурсів та інформаційних ресурсів веб-сайтів РДА як їх складової.

Тут доцільно згадати методологічну вступну статтю О. І. Сушинського «Центральні органи виконавчої влади України: актуальні питання статусу», опубліковану ним у виданні «Центральні органи виконавчої влади України:

нормативно – правове регулювання». Дослідник аналізує систему органів виконавчої влади, характеризує її системні властивості та вертикальну ієрархічну побудову, розглядаючи системні відносини між Кабінетом Міністрів як вищим органом виконавчої влади першого рівня, центральні органи виконавчої влади і міністерства та інші центральні органи ВОВ, місцеві державні адміністрації [109, с. 14]. Він сперечається з класифікацією В. Малиновського [109], який вважає, що Кабінет Міністрів, наприклад, є не окремим вищим органом виконавчої влади, а часткою системи центральних органів виконавчої влади.

Спираючись на концепції, представлені в навчальних посібниках Н. П. Нижника, О. А. Машкова, Б. В. Авер'янова в галузі системного підходу в організації державного управління, О. І. Сушинський пропонує розгляд органів виконавчої влади у сукупності таких системно-функціональних складових: єдність цільового призначення, функціональна самодостатність, ієрархічна внутрішня організація, субординаційність взаємозв'язків системи між структурними ланками системи, що складається з елементів, котрі не зводяться до суми властивостей цих елементів, а створюють нову якість, що репрезентує індивідуальність системи [109, с. 17].

Ця робота в певній мірі стосується й уявлень про функції урядових веб-сайтів, аналізу системних зв'язків веб-сайтів РДА як його документально-інформаційного органу, репрезентативного образу.

Аналіз розвитку архівних інтернет-ресурсів та створення архівного сайту Держкомархіву зроблено у праці архівіста Г. Боряка, який ініціював створення веб-сайту з широкою розгалуженою системою архівних ресурсів, де були поставлені питання класифікації та загального аналізу стану архівних інтернет-ресурсів. Г. В. Боряк розглянув особливості формування архівних веб-сайтів, створення оцифрованих ресурсів, аспекти інформаційної технології репрезентації архівних ресурсів в мережі Інтернет, проаналізував архівні публікації в Інтернеті та статистику відвідувань українського веб-сайту [112, с. 47].

Дослідник звернув увагу на три основні форми представлення архівних ресурсів у Інтернеті: 1) бази даних з пошуковим апаратом: фондові каталоги і тематичні бази; 2) електронні довідники різноманітних жанрів і видів – путівники, пофондові й тематичні каталоги і т.п.; 3) цифрові зображення документів. Г. В. Боряк розглянув й міжнародні онлайн-архівні ресурси, проаналізував український досвід створення веб-ресурсів державних архівів і забезпечення до них онлайн-доступу у вигляді електронних версій фондових каталогів; електронну републікацію на сайті вже існуючої публікації нового (оригінального) архівного довідника [14].

Г. В. Боряк стверджує, що модульний принцип побудови сайту відповідає багаторівневій концепції представлення архівних ресурсів. Автор виділяє три рівні, за якими інтенсивно ведуться роботи, які координуються Центром інформаційних технологій Держкомархіву України: загальноукраїнський архівний портал, центральні та місцеві (обласні, міські, районні), критикує стихійність автоматизації архівів.

Г. В. Боряк аналізує стратегічні ініціативи міжнародної архівної спільноти (CITRA), (EURBICA), Міжнародної ради архівів (MPA).

У спільній статті Г. В. Папакіна та Г. В. Боряка характеризуються масштаби та різновидовий склад Національного архівного фонду України, що підлягає комп'ютеризації та формуванню електронних ресурсів [13]. Обговорення найактуальніших проблем розвитку архівної справи, розгляду досвіду окремих держав у розбудові законодавчої, організаційної та матеріальної бази діяльності архівів є важливим для формування стратегії українських архівістів, піднесення її іміджу, вважає Г. В. Папакін [13, с. 50].

Отже, Г. В. Боряк на базі аналізу світового досвіду організації архівних веб-сайтів наголосив на ролі Інтернету в архівній справі та інтернетівських сайтах організацій і зупинився на 3 формах представлення архівних фондів в Інтернеті: «бази даних з пошуковим апаратом, електронні довідники та цифрові копії документів». Він звернув увагу на історико-культурний та

науковий аспект формування баз даних архівної інформації, спрямований на розвиток науково-інформаційної складової архівної системи.

Однак, веб-сайт Держкомархіву не розглядався як документально-інформаційна система органу виконавчої влади, а лише як архівний електронний ресурс, покликаний розширити соціокультурну джерельну базу, тому питання цього дослідження залишилися за межами розгляду.

Певний інтерес представляють праці А. Кисельової, яка розглядала методично близькі питання формування веб-сайту Держкомархіву як окремого наукового об'єкту архівознавства та документознавства. Зокрема, нею розглянуто відкриті інформаційні ресурси архівного порталу України: структура, наповнення, моніторинг. Це поки ще єдина спеціальна наукова праця, присвячена дослідженню веб-сайту органу виконавчої влади як окремого архівознавчого об'єкту. Нею було захищено кандидатську дисертацію в галузі документознавства, архівознавства «Архівні ресурси України в глобальній інформаційній мережі: види, доступ, перспективи» (К. : 2005) в Українському науково-дослідному інституті архівної справи та документознавства.

У своєму дисертаційному дослідженні А. Кисельова розглядає веб-сайт як новий вид архівного довідника – комплексний електронний інформаційно-документальний довідник оперативного характеру. Вказуючи на відкриті інформаційним суспільством можливості такого довідника, вона характеризує видову ресурсно-описову інформацію (повідомлення, хроніка, огляд тощо), бібліографічну та археографічну (каталоги, покажчики, списки, переліки), едиційно-текстову (публікація джерел та наукових ресурсів), зображувальну (в тому числі й кіно-фото-фоноресурси), бази даних тощо. Оскільки складна структура цього довідника, самі ресурси, інструментарій управління ресурсами, усе це знаходиться в стані розбудови. А. Кисельова пропонує осмислити деякі технологічно-архівознавчі аспекти: види і зміст ресурсів, методи управління інформацією (побудова сайту та його структура), пошук та система послуг для прискорення пошуку, зокрема,

допомога у пошуку інформації тощо. Питання історії створення веб-сайту та перспектив його розвитку в цьому напрямі було висвітлено в спеціальних статтях [49, 51].

Її дисертаційна праця була присвячена переважно архівознавчому інструментарію побудови та вдосконалення доступу до інформації переважно до наукових архівних ресурсів. Нормативно-правові документи, що регулюють створення та функціонування, розгляд системних зв'язків у структурі інформаційних комплексів сайту органу виконавчої влади розглядалися поверхово. Серед запропонованих А. Кисельова розглянула наявну інформаційну структуру архівного веб-сайту, що, на її думку, складалася з декількох блоків:

I. Блок ресурсів адміністративної інформації: 1. Про нас (Держкомархів); 2. Архіви та архівні установи в Україні та обласні державні адміністрації; 3. Організація роботи державних архівів і питання формування НАФ (комплектування, описування, облік, НДА, забезпечення збереженості тощо); 4. Галузеві програми; 5. Міжнародні контакти; 6. Вакансії; 7. Актуальні проблеми архівної галузі – Обговоримо актуальні проблеми); 8. Хроніка (архівні новини, анонси);

II. З першим тісно пов'язаний блок законодавчої та нормативно-правової інформації. 1. Нормативна база діяльності архівів; 2. Соціально-правові запити громадян; 3. Архіви і порушення прав людини; 4. Правила роботи з документами НАФ у читальних залах, умови доступу; 5. Хроніка;

III. Блок супутньої інформації: 1. Архівна освіта – інформація про навчальні заклади; 2. Архівні громадські об'єднання – Спілка архівістів України; 3. Nota Bene; Діяльність споріднених установ в інших країнах;

IV. Наукова та науково-інформаційна діяльність і питання використання інформації: А. Науково-довідкові ресурси НАФ та науково-інформаційна діяльність архівів: Науково-інформаційна діяльність архівів; Доступ до НДА; Бази даних (довідкові, архівні) в Україні: Архівна Україніка; Документальні виставки; Ресурси НДА архівів: описи, каталоги,

путівники, реєстри, переліки, списки тощо; Бібліографічні ресурси на допомогу діяльності архівів і формування та використання НАФ; Хроніка. Б. Документні ресурси НАФ (Документні фонди НАФ в електронному форматі): Бази даних повнотекстової інформації, Публікації документів, Публікації документальних виставок (в тому числі фотовиставок) тощо. В. Науково-дослідна робота на базі ресурсів: монографії, електронні документальні публікації; часописи, бюлетені, інша професійна періодика тощо.

За її думкою, будова сайту та організація ресурсів веб-сайтів та веб-порталу має враховувати цю логічну структуру функцій архівної системи, оскільки веб-сервер як орган державної влади подає у широкому спектрі правову, довідкову, аналітичну, персоніфіковану інформацію щодо організації та функціонування системи.

Один з висновків стосувався вдосконалення системи управління ресурсами, що на її думку передбачає: формування видів ресурсів та надання можливості користування ними. Вона спирається на класифікацію ресурсів та відповідну організацію веб-сторінок та опрацюванні інструментарію користування, де у центрі уваги є потреби користувача та прогнозування цих потреб з урахуванням відповідних програмних засобів та пристосування до потреб (аспекти дизайну), що було висвітлено нею також у спеціальних статтях [50, 54].

Цікавим є наведення А. А. Кисельовою статистики відвідувань Архівного порталу по різних рубриках – базовий розділ сайту «Архіви в Україні» (для 556 візитів); головна сторінка порталу (375 візитів); розділ «Соціально – правові запити громадян» (100 візитів), хроніка, публікації книжок та фотовиставки, види інформаційних послуг щодо наукових та довідкових ресурсів, що розкривалися нею в третьому розділі дисертації, а також у спеціальній статті, присвяченій використанню архівних електронних ресурсів: статистика відвідувань архівного порталу України [52, с. 158-167]. У цілому вона провела моніторинг використання онлайн-ресурсів

архівного сайту з метою покращення інформаційно-архівного обслуговування користувачів. Його організацію вона вважає аналогом введення зворотного зв'язку в автоматизованій системі, що надає їй якісно нових властивостей і, зокрема, створює передумови для інтелектуалізації пошукових процесів [53].

Однак розглядає переважно питання розвитку інструменту управління та організацію користування ресурсами, зокрема, веб-сторінка як об'єкт візуалізації користування сайтом, її функціональне значення, дизайн, організація зв'язку та доступ, пошуковий апарат, пошук та зворотній зв'язок, перспективи розвитку веб-сайтів з позицій зручності користування тощо.

В оглядовому плані розглядаються наукові ресурси НАФ, залишаючи за межами дослідження функції сайтів у галузі адміністративно-правової, соціально-комунікаційної, інформаційної структури та її функції як органу виконавчої влади. Розглянуто можливості представлення електронних документів на веб-сайті, показано основні переваги інтернет-технологій у сфері оперативного використання обміну архівних ресурсів та обміну інформацією.

Важливість спеціального документознавчого аналізу такого нового для документознавства явища як веб-сайти і портали як окремих видів електронних ресурсів та складових документальних ресурсів пояснюється невизначеністю їх документознавчого статусу, як і більшості подібних ресурсів, що мають інформаційно-оперативне значення. Веб-сайти та електронні ресурси не увійшли до складу «Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, місцевих органах виконавчої влади», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 1997 р. № 1153 (далі – Примірній інструкції). У Примірній інструкції визначено порядок організації загального діловодства, вказано, що «її положення поширюються на всю службу документацію, в тому числі створювану за допомогою персональних комп'ютерів», однак, трактування використання комп'ютерних технологій

стосується виключно «технології обробки документної інформації», які повинні відповідати вимогам державних стандартів та цієї Примірної інструкції.

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», прийнятий у 2003 р. лише відкрив цей напрям документознавства, що має розвиватися надалі [35].

Отже, електронні інформаційні ресурси органів державної влади та інших державних структур лише теоретично зафіксовані як об'єкт документознавства й поки залишилися недостатньо опрацьованою ланкою документознавства та діловодства як його самостійний об'єкт, хоча вони можуть бути кваліфіковані як документально-інформаційна складова, інформаційний орган органів виконавчої влади, частка національного інформаційного ресурсу та українського сегменту мережі Інтернет.

Разом з тим, вони є часткою документаційної репрезентації діяльності РДА як державних структур. Специфікою веб-сайтів РДА, як і інших органів виконавчої влади в Україні, є те, що вони мають документну складову в електронному вигляді, що відбиває електронний документообіг, а також формує електронні інформаційні ресурси оперативного характеру, що не потрапляють до відомчого архіву, а існують в мережі Інтернет. Цей факт потребує спеціальної уваги. Потребує висвітлення правовий аспект створення веб-сайту як ДІСІ, умови його діяльності та розвитку, що унормовує склад офіційної інформації та склад і зміст неофіційного, ініціативно створеного ресурсу на веб-сайтах РДА.

Важливим завданням дослідження є вивчення структури сайтів та ступеня відображення інформації на них, а також порівняння в організації інформації сайтів різних РДА з метою вивчення досвіду розвитку цього ресурсу.

Такі підходи до розуміння об'єкту дослідження формують й склад джерельної бази, де інформаційні ресурси самих РДА, національних ресурсів

у мережі Інтернет мають значення і для подальшого розвитку документознавства.

Висновки до розділу 1.

Веб-сайти РДА створюються у взаємозв'язку із Єдиним урядовим веб-порталом на засадах уніфікації технічного, технологічного, інформаційного та організаційного забезпечення функціонування веб-сайтів ОБВ з урахуванням рівня розвитку інформаційної інфраструктури і технологічних можливостей кожного із зазначених органів. Структура головної сторінки веб-сайту РДА повинна відповідати структурі головної сторінки Єдиного веб-порталу. Водночас зазначено, що веб-сайт органу виконавчої влади призначений для оперативної та повноцінної реалізації його функцій. Він складається із сукупності електронних документів, організованих за певною системою і взаємопов'язаних між собою як різновиди інформаційних джерел про виконання державних обов'язків органами виконавчої влади і розвиток українського суспільства, що оприлюднюються через мережу Інтернет і використовує її можливості для виконання своїх функцій. Вони мають всі ознаки документально-інформаційних систем.

Історіографія питання складається із загальних праць, що розвивають питання об'єкту, предмету документознавства та безпосередньо праць, що стосуються окремих питань розвитку інформаційних ресурсів ОБВ та РДА. Відзначено, що сучасний стан розвитку документознавства у багатьох сучасних працях оцінюється неоднозначно, немає одностайних думок та підходів, багато аспектів розробляються однобічно. Винятком є розвиток підходів у працях С. Г. Кулешова та М. С. Слободяника, Г. М. Швецової-Водки, Н. М. Кушнарєнко, які працювали у сфері інтеграції цих різних наук на принципах документа як інформаційного джерела та його інформаційно-комунікаційної функції, розглядають історичні передумови уніфікації документів, поняття документа та його функцій.

Питання місця та функцій інформаційних ресурсів ОБВ опрацьовувалися у працях Г. В. Боряка, Г. В. Папакіна, С. Г. Кулешова,

А. А. Кисельової, Я. О. Чепуренко. Разом з тим, об'єкт і предмет даного дослідження спеціально не розглядався.

РОЗДІЛ II. ВЕБ – САЙТ ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО – ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

2.1. Сутність і значення веб – сайтів

На сьогоднішній день практично кожна організація має особистий веб – сайт. В час розвитку інформаційних технологій – це є необхідним для розширення рекламної діяльності, поширення різної інформації що стосується тої чи іншої організації. З процесом розвитку технологій гіпертекстової розмітки в Інтернеті з'явилося більше сайтів різної тематики. Починаючи від сайтів великих компаній, які оповідають про успіхи компанії і її провали, до сайтів маленьких фірм, які закликають відвідати їх офіси в межах одного міста [19, с. 47].

Інформація, доступна інтернет-користувачам, розташовується на веб-серверах, на яких розміщено спеціальне програмне забезпечення. Великий обсяг цієї інформації організовано у вигляді веб-сайтів. Кожен з них має своє ім'я (адреса) в Інтернеті.

Сайт — це лише сукупність інформаційних файлів (сторінок з текстом і картинками), присвячених одній тематиці, а також об'єднаних гіпертекстовими посиланнями і одним доменним ім'ям [70, с. 18].

Створення сайтів включає:

- Встановлення попереднього технічного плану підготовки сайту;
- Розкриття структурної моделі сайту – розстановка розділів, змісту і навігації;
- Веб-дизайн – формування графічних елементів макету сайту, стилів і елементів навігації;
- Створення модулів, програмних кодів та інших елементів сайту необхідних в проекті;
- Перевірка і розміщення сайту в мережі Інтернет [46].

Сторінки сайтів — це набір письмових файлів, розставлених гіпертекстовою розміткою HTML. Ці письмові файли, які були завантажені відвідувачем на комп'ютер, розуміються і переробляються

програмою, а також виходятьна засіб відображення (монітор, принтер чи синтезатор). Гіпертекстова розміткаHTML дозволяє комплектувати текст, розрізняти у тексті функціональні аспекти, утворювати (гіперпосилання) та вводити у відображану сторінку малюнок, звукозаписи та інші мультимедійні деталі. Відображення сторінки дозволяється змінити добавлянням стилів на мові CSS, яка дозволяє централізувати в конкретному файлі всі аспекти параметрів (розмір і колір букв 2-го рівня, розмір і вид блоку вставки та інше) а також сценаріїв на мові JavaScript, які дають можливість передивлятися сторінки з подіями чи діями.

Сторінки сайтів бувають простим набором файлів і створюються спеціальною комп'ютерною програмою на сервері. Вона розробляється для сайту, щоб бути готовим продуктом, який розрахований на визначений тип сайтів. Деякі з них гарантують власнику сайту можливість гнучкої настройки і видалення інформації на веб-сайті. Такі керуючі програми зветься системами керування вмістом (CMS).

Веб-сайти містять підрозділи, орієнтовані на ту або іншу аудиторію. Такі розділи зветься версіями сайту. Аудиторія розрізняється за видом застосовуваного обладнання, вживаного аудиторією. Приміром, відомі так звані мобільні версії сайту, призначені для роботи з ними із застосуванням телефона. Веб-сайти мають мовні версії (україномовна, російськомовна та інші) [48, с. 114].

Інтернет розрізняє вхідні джерела по доменах, на котрих ці веб-сайти розміщуються. Це означає, що на кожен ресурс має бути єдине, як мінімум, ім'я. В мережі досить велика кількість сайтів, на які проводять відразу кілька імен. Ці імена зветься направленими на одну папку.

Інтерес формування особистих веб-сайтів нині очевидний. Наявність сайту компанії в Інтернеті істотно розширює сферу розшукування нею клієнтів. Більш того, організація з сайтом має значно більшу вагу і значно більшу популярність.

Закономірно, що веб-сайти нині звать й інтернет-установами окремої особи чи цілої компанії [41, с. 111].

Раніше більшість сайтів являли собою сукупність показників (це міг бути, так би мовити, сайт-візитка), але в міру того, як активно діяли комунікації, кількість адрес, внутрішніх і зовнішніх стало збільшуватися. Іншими словами, сайт став не тільки реалізовувати функцію довідки, але і поволі став перебудовуватися у віртуальний бізнес-центр.

Розвиток сайтів увійшов в мережу як окрема індустрія, яка постійно стає все більш об'ємною і вимагає великого професіоналізму [95].

Кожна сторінка веб-сайту має свою Інтернет-адресу, котра складається з адреси сайту і імені файлу, відповідного даній сторінці. Таким чином, веб-сайт – це інформаційний ресурс, який складається із об'єднаних між собою гіпертекстових документів (веб-сторінок), розміщених на веб-сервері, та має індивідуальну адресу. Зайти на веб-сайт має можливість будь-яка особа, у якої є комп'ютер, підключений до Інтернету [114, с. 17].

Веб-сайт виконує такі основні задачі:

- реклама продукції, сервісу, ідей. Правильно створений веб-сайт із легкістю нашттовхне клієнта до рішення про необхідність покупки товару, чи сервісу, ідей, які популяризуються на ньому;

- продаж товарів, сервісу, інформації, ідей. У сучасних людей немає зайвого часу для ходіння по магазинах. З'явилась можливість замовляти товари і послуги, не відходячи від комп'ютера. Це ще більше розширює можливості клієнта, і продавця;

- безоплатне надавання інформації чи послуг. Насправді надавання інформації чи послуг — це засіб приєднання відвідувачів до цього ресурсу для набуття статистичної інформації;

- підтримка клієнтів [99].

В деяких дослідженнях існують певні розбіжності у трактуванні таких понять, як: веб-сайт, веб-сторінка та Інтернет.

В. Бородаєв визначає найбільш коректні варіанти для тлумачення термінів, «веб-сайт, котрий складається з веб-сторінок, є головною частиною інформаційної будови Інтернету. У той час сам Інтернет є інформаційним простором з навігаційною системою, де користувач пересувається за допомогою активізації гіперпосилань» [12, с.15].

Описуючи сучасні концепції та підходи до розроблення веб-ресурсів, необхідно виділити варіанти класифікації ресурсів, оскільки класифікація впливає як на вибір графічного рішення, так і на інформаційну структуру веб-ресурсу в цілому.

Сучасні дослідники пропонують різноманітні версії класифікацій веб-сайтів, але чіткого варіанту за притаманними їм ознаками не існує.

В. Бородаєв пропонує збірну класифікацію, яка враховує специфічні особливості веб-сайту: інформаційне насичення, графічний та ілюстративний матеріал, ступінь інтеграції з іншими технологіями. Ця збірна класифікація за В. Бородаєвим виглядає так: «персональні веб-сайти та сторінки, рекламні та іміджеві, веб-сайти організацій та підприємств, інформаційні, розважальні, пошукові веб-сайти» [12, с.43].

При такій класифікації можна виділити загальні та конкретні для кожної категорії вимоги до структурної та графічної будови веб-сайтів.

За результатами досліджень С. Круга [58] та Я. Нільсена [71] можна окреслити загальні структурні аспекти будови веб-сторінок.

До них слід віднести: логотип, деталі навігації, методи пошуку, заставку, вибір мови, інформаційне поле.

Дослідження свідчать, що більшість веб-сайтів у своїй основі містять таку ключову морфологічну структуру, яка складається з головної сторінки (домашня, *some-page*); сторінки чи розділу першого рівня (переважно адреси на них містяться на навігаційній панелі домашньої сторінки, присутні на всіх сторінках та відносяться до так званої глобальної навігації); сторінки другого та наступних рівнів, які збільшують або додають інформацію головних

розділів та за релевантністю підпорядковуються сторінкам попереднього рівня.

Діяльність по формуванню веб-сайту складається з таких етапів: інформаційне проектування, візуальний вигляд і програмування. Інформаційне проектування передбачає проектування веб-сайту та організацію інформації у найбільш зручній для користувача формі, візуальний вигляд, графічний вигляд та ілюстрування, а програмування – програмне застосування всього веб-сайту [12, с. 44].

Я. Нільсен виділяє такі головні задачі при створенні модернізованого веб-сайту, як простота та зручність у використанні. Схема навігації має бути такою що дозволяє віднайти ту інформацію, яка потрібна. Це пояснюється тим, що споживач ніколи не буде користуватися сайтом, якщо він не сформований відповідно до його потреб [71, с. 12].

З усього робимо висновок, що в сфері формування веб-ресурсів техніка передового дизайну втілюється в таких принципах, як загальнодоступність веб-сайтів, застосування типових мов програмування, масштабованість, мобільність, лаконічність, адаптивність та екологічність.

Ідею загальнодоступності веб-ресурсів західні дослідники порівнюють з біологічними системами, які є різноманітними та результативними на протязі довгого часу. На такі ж категорії вони радять орієнтуватися і при створенні новітніх веб-сайтів. Основна ідея – «формування таких веб-сайтів, які б підпорядковувалися своїй меті довгий час без суттєвої негативної дії на його власника чи споживачів. Вони мають бути доступні та корисні для всіх, незалежно від типу операційної системи комп'ютера споживача, технічного потенціалу монітора та типу підключення до мережі Інтернет» [15, с. 28].

Ці ідеї одержали втілення в таких тенденціях, як, ступеневий перехід від Flash-технологій до більш новітніх CSS3 та HTML5. Вони гарантують більшу гнучкість потенціалу розробників та спорідненої єдності даних, малюнків, відео та аудіо, які відображаються на швидкості формування ескізів при створенні веб-сайтів. При формуванні веб-сторінок застосовують

відкритий формат шрифтів для веб, що здійснюється за допомогою програмиWOFF (WebOpenFontFormat).

Завдяки цій технології вдається швидко завантажувати необхідний шрифт та оформляти текстовий контент веб-сторінки [44, с. 21].

Масштабованість полягає в проектуванні сайту таким чином, аби він мав якісний вигляд на моніторахрізного розміру – ноутбук, планшет чи мобільний телефон.

Для практичного втілення цієї мети застосовуютьспеціальний тип верстки – так званий *responsivewebdesign*, який в перекладі означає «реагуючий», «чутливий» [79, с. 236].

Суть цього типу верстки полягає в тому, що при допомозі новітніх програм, таких як JS, CSS та HTML5, формуються такі веб-сайти, які здатні самостійно «встановлювати» розмір екрану відтворюючого пристрою та відображати сторінку в оптимальному вигляді, змінюючи розмір, розміщення та вміст елементів. Таким чином відпадає необхідність в допоміжних програмних продуктах, та утворюються передумови для адаптованості та мобільності веб-сайту.

Орієнтація на адаптивність та практичність в новітніх технологіях призводить до зміщення акцентів на сприйнятливність технічних засобів до сенсорики.Це змушує створювати такі навігаційні схеми, які підкоряються дотику пальців, в результаті чого змінюються й інші показники структури веб-сайтів, споріднені з цією характеристикою [45, с. 49].

Для того щоб швидко мати необхідну інформацію, популярними стають односторінкові сайти, які зручні у користуванні.

Застосування однотипних мов програмування разом з новітніми стандартами типу POSE та інших мікроформатів дає можливість формувати веб-сайти, які збільшують можливості участі самих користувачів в створенні та реструктуризації веб-ресурсу, таким чином гарантуючи його мобільність.

Буває так, що «повторне використання» має тільки декілька задіяних частин, через що кількість кодувань на сайті використовується повторно.

Крім того, одним з проявів «повторного використання» фігурують інтеграційні процеси з соціальними мережами у вигляді того, що цілі блоки плагінів, опис продуктів, контактна інформація, зразки для коментарів які просто скопійовані та перенесені в будь-яку соціальну мережу [66, с. 77].

Термін «переробка» стосується таких параметрів, як застосування шаблонів конструювання, завдяки чому змінюються коди зображень та текстових наповнень на основі параметрів які були перед тим задані.

Крім того, рекомендуються й такі радикальні способи в збільшенні екологічної складової, як лімітування застосування визначених кольорів в графічному оформленні сайтів з метою енергозбереження при перегляді таких сторінок [111, с. 17].

Отже, ґрунтуючись на дослідженнях в галузі екології, які показали, що цифрові носії інформації та їх експлуатацію не варто відносити до екологічних, оскільки для їх функціонування використовується електроенергія, яка видобувається не тільки з відновлюваних джерел, рекомендується формувати веб-сайти зі зниженим розміром графічних малюнків, очистивши від непотрібних кодувань.

В оформленні сайтів все частіше присутні елементи живої природи, які застосовуються не тільки при побудові споріднених за тематикою сайтів, але й в інших розділах Інтернету. Ці елементи застосовують різними способами – або використовують в декорванні фону у вигляді стилізованих пейзажів, або створюють на їх основі заголовки чи іконки, застосовуючи природні кольори та рослинні фрагменти або ж ввівши їх наскрізно в усі елементи графічного дизайну веб-сайту [80, с. 147].

Аналіз специфіки техніки передового дизайну при створенні веб-ресурсів дає можливість виділити як «плюси», так і «мінуси» цієї техніки.

Схвальним вважається бажання веб-розробників, які діють в напрямку зменшення перевантаження веб-сайтів надмірною кількістю графічного матеріалу та Flash-технологій, що дає можливість формувати більш доступні веб-ресурси, які застосовуються незалежно від типу браузера та швидкісних

характеристик мережі Інтернет, формувати максимально сумісні та адаптовані до інших мобільних пристроїв веб-сайти, за допомогою автоматичного масштабування веб-сторінок, зосереджувати головну змістовну інформативну частину на першій сторінці сайту, яка спрощує виявлення потрібної інформації для споживача [93, с. 59].

2.2. Особливості, функції і зміст веб-сайтів

Веб-сайт — сукупність веб-сторінок які доступні в Інтернеті, а також об'єднані як за змістом, так і навігаційно. Фізично сайт розміщується як на одному, так і на кількох серверах.

Веб-сторінка — інформаційний ресурс, доступний у мережі WorldWideWeb, який переглядається у веб-браузері. Переважно така інформація записана у форматі HTML чи XHTML і містить гіпертекст із навігаційними гіперпосиланнями на інші веб-сторінки.

Веб-сервер — це підключений до Інтернету ноутбук, котрий приймає запити на одержання певних даних, обробляє їх та видає результати, застосовуючи протокол HTTP(HyperTextTransferProtocol — протоколпередачі гіпертексту).

Сукупність веб-сторінок, об'єднаних за темамиміж собою і сформованих як єдине ціле, звать веб-сайтом [127, с. 79].

Типи сайтів:

- Статичні;
- Веб-спільноти;
- Інтернет-магазини;
- Портали;
- Блоги.

За технологією їх поділяють на:

- Статичні;
- Динамічні;
- Флеш-сайти;

- Мішані.

За власником:

- Персональні;

- Веб-сайти комерційних організацій (сайти-візитівки; промо-сайти; веб-сайти електронної комерції);

- Веб-сайти некомерційних організацій.

За наповненням:

- Малі;

- Тематичні;

- Багатофункціональні портали.

За призначенням:

- Веб-сайти, які надають контент;

- Веб-сайти для спілкування;

- Веб-сайти для комерційних організацій;

- Веб-сайти для надання послуг.

Веб-сайти класифікують за доступністю сервісів, фізичним розміщенням і призначенням.

За доступністю сервісів їх поділяють на:

- Відкриті – усі сервіси повністю доступні для всіх відвідувачів і користувачів;

- Напіввідкриті – для доступу потрібно зареєструватися;

- Закриті – повністю закриті службові веб-сайти організацій (можуть бути, корпоративні сайти), особисті веб-сайти приватних осіб. Такі веб-сайти доступні для досить малого кола людей. Доступ нових людей здійснюється через запрошення[117, с. 84].

За фізичним розміщенням:

Якщо сайт надає доступ користувачам з Інтернету, він вважається зовнішнім, натомість сайт, доступ до якого здійснюють лише користувачі локальної мережі, є внутрішнім. Прикладами внутрішнього сайту може бути

корпоративний сайт підприємства чи сайт приватної особи в локальній мережі провайдера [131, с. 71].

За призначенням веб-сайти поділяють на:

- Бізнес-сайти – вони містять інформацію про компанії та їхні сервіси, здійснюють функцію електронної торгівлі;
- Інформаційні – призначені для інформування відвідувачів, розповсюдження новин, енциклопедії, словники;
- Веб-сайти соціальних мереж – інтерактивні багатокористувацькі сайти, які заповнюються самими учасниками мережі. Сайт являє собою автоматизоване соціальне середовище, яке дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільними інтересами;
- Веб-портали – універсальні сайти, через які дозволено виходити на інші ресурси Інтернету;
- Веб-сайти сервісів – це сайти служб, які існують у мережі Інтернет, зокрема, сайти таких пошукових служб (Google, Bing), поштові сайти, веб-форуми, онлайніві сховища даних (Skydrive), сайти служб онлайнного документообігу (GoogleDocs), зберігання та обробки фотографій (Picnik, ImageShack, Panoramio, Photobucket), зберігання відео (YouTube) [2, с. 23].

За схемою надання інформації, її об'ємом і категорії вирішуваних задач виділяють наступні типи веб-ресурсів:

- Інтернет-портал — багатокomпонентна розгалужена структура, скомпонована з функціонально самодостатніх сайтів самостійних організацій чи підрозділів корпоративної будови.

Інформаційні джерела:

- Тематичний сайт — сайт, який надає специфічну вузькотематичну інформацію по якій-небудь темі;
- Тематичний портал — це надто великий веб-ресурс, що надає всю інформацію з певної тематики. Портали схожі на тематичні сайти, але крім того містять методи взаємодії з користувачами і надають можливість користувачам спілкуватися в рамках порталу [78, с. 342].

Інтернет-представництва власників бізнесу (торгівля і послуги), не завжди є користувачами Інтернету:

- Сайт-візитка — містить загальні дані про власника сайту (організація чи індивідуальний підприємець): вид діяльності, історія, прайс-лист, контактні дані, реквізити, схему проїзду;

- Представницький сайт — так іноді звать сайт-візитку з розгалуженою функціональністю: точний опис послуг, портфолію, відгуки, форма зворотнього зв'язку і т.д;

- Корпоративний сайт — містить детальну інформацію про компанію власника, сервіси, продукції, події в житті компанії. Відрізняється від сайту-візитки і представницького сайту детальним представленням інформації, часто містить різні функціональні інструменти для роботи з контентом (пошук і фільтри, календарі подій, фотогалереї, корпоративні блоги, форуми). Буває інтегрований з внутрішніми інформаційними системами компанії власника (KIC, CRM, бухгалтерськими системами). Вміщує закриті розділи для тих чи інших категорій користувачів — співробітників, дилерів, контрагентів;

- Каталог продукції — в каталозі присутній детальний опис товарів і послуг, сертифікати, технічні і споживчі дані, відгуки експертів і т.д. На таких сайтах розміщується інформація про товари і послуги, яку ніяк не можна помістити в прайс-лист;

- Інтернет-магазин — сайт з каталогом продукції, з якого клієнт може робити замовлення на потрібні йому товари. Застосовуються різні способи розрахунків: від пересилання товарів після оплати або автоматичним пересиланням квитанції факсом до розрахунків за допомогою пластикових карток;

- Промо-сайт — сайт про якусь торгівельну марку чи продукт. На таких сайтах розміщується вся інформація про бренд, різні рекламні акції (конкурси, вікторини, ігри);

- Сайт-квест — інтернет-ресурс, на якому організовано змагання з відгадування загадок, які між собою взаємопов'язані [68, с. 4].

Веб-сервіс — це сайт, сформований для того, щоб виконувати будь-які задачі або надавати послуги у рамках мережі WWW:

- Дошка оголошень являє собою ресурс, який надає можливість розміщення публічного оголошення про продаж чи купівлю товарів і послуг, залишаючи при цьому яку-небудь інформацію короткого змісту;

- Каталог сайтів — це ресурс, на котрому розміщуються сайти і блоги, такі як, OpenDirectoryProject. Каталоги можуть бути платні та безкоштовні. Каталоги сприяють прогресуванню ресурсу, котрий розміщується в каталозі сайтів;

- Пошукові сервіси — Yahoo!, Google, Bing, Yandex;

- Поштовий сервіс — Mail.ru і Gmail;

- Веб-форуми;

- Блог-сервіс;

- Файлообмінний пиринговий сервіс — Bittorrent;

- Хмарне сховище даних — OneDrive;

- Сервіс редагування даних — GoogleDocs;

- Фотохостинг — Picnik, ImageShack, Panoramio, Photobucket;

- Відеохостинг — YouTube, Dailymotion;

- Соціальні медіа;

- Комбіновані веб-сервіси (Соціальні мережі) — Facebook, Twitter;

- Комбіновані веб-сервіси (Спеціалізовані соціальні мережі) — MySpace, Flickr [105, с. 16].

За технологічною своєрідністю формування і відображення веб-сайти розрізняються:

За технологією відображення

- Статичні — формуються зі статичних html (html, dhtml) сторінок, які утворюють єдине ціле. Користувачеві надаються файли в тому вигляді, в котрому вони зберігаються на сервері;

- Динамічні — формуються з динамічних html (html, dhtml) сторінок – шаблонів, інформації, скриптів та іншого, у вигляді деяких файлів. Вміст генерується за запитом спеціальними скриптами (тобто програмами) на основі інших даних з будь-якого джерела;

- Веб-сайти, створені з впровадженням т.з. Flash-технологій, коли весь сайт розташовується на одній веб-сторінці, призначеної винятково для завантаження Flash-файлу, а вся навігація і контент реалізовані в самому Flash-ролику [113, с. 284].

За типами макетів

- Фіксованої ширини — розміри елементів сторінки мають фіксоване значення, яке не залежить від розміру, співвідношення сторін екрану монітора та розмірів вікна браузера, задається в абсолютних значеннях — PX (пікселі);

- Гумовий макет — розміри несучих елементів, значення ширини, задаються відносним значенням — % (відсотки), сторінки відображаються на весь екран монітора по ширині;

- Динамічно еластичний — розміри більшості елементів задаються відносними значеннями — EM і % (відсотки). Всі відносні пропорції розмірів елементів постійно залишаються незмінними, незалежно від розміру, співвідношення сторін екрану монітора, розмірів вікна і масштабу вікна браузера [81, с. 17].

Типи веб-сторінок:

- Домашня;
- Веб-каталог;
- Форум;
- Чат;
- Сторінка розділу веб-сайту.

За призначенням:

- Сторінки-контейнери (веб-каталоги, каталоги файлів);
- Домашня сторінка;

- Інформаційні сторінки;
- Комунікативні сторінки (сторінки форуму, сторінки чату, сторінки гостьової книги).

Залежно від технології:

- Статичні;
- Динамічні;
- Флеш-сторінки.

Формування веб-сайту починається з утворення інформаційної моделі сайту. Будь-яку веб-сторінку можна оцінити за декількома параметрами: зміст та зовнішній вид. Насамперед потрібно вирішити, яку інформацію потрібно на ній розмістити. Необхідно детально проаналізувати, скільки і якої інформації потрібно подати на веб-сторінці [1, с. 235].

Формуючи проект сайту, потрібно добре обміркувати його основну структуру, зміст інформації та посилання.

Зовнішній вигляд кожного сайту є унікальним, однак в усіх сайтах можна віднайти спільні за функціональністю компоненти. На кожному сайті першою відкривається головна сторінка. Її розробці приділяють особливу увагу, оскільки дослідження показали, що люди не здатні читати інформацію, яка відображається на моніторі, так зосереджено, як книжки чи журнали. Вони як правило лише поверхнево передивляються її, так само, як рекламу. Якщо головна сторінка містить те, що шукає відвідувач, він читає її далі, а якщо ні — переходить до інших сайтів, котрих в Інтернеті чимало [67, с. 36].

У верхній частині головної сторінки, як правило, розміщена так звана шапка, яку копіюють на інших сторінках сайту. Це виконують спеціально, бо цей компонент відображається у вікні браузера першим і відвідувач передусім звертає увагу на нього. Аби забезпечити негайний перехід до головних тематичних розділів сайту, формують меню сайту — список гіперпосилань на його розділи. Горизонтальне меню як правило розміщують у шапці, іноді копіюючи його в нижній частині сторінки, а вертикальне — здебільшого в лівій частині сторінки, у місці, звідки відвідувач починає її

передивлятися. Меню є одним із найважливіших компонентів сайту, споживач постійно звертає на нього увагу, і тому вимоги до нього високі. Меню має бути зручним, помітним і зрозумілим, інакше споживач не розумітиме, як перейти до потрібного розділу і залишить сайт. Аспекти меню повинні бути чітко відділені один від одного [9, с. 55].

Гіперпосилання, розміщені в тексті або у вигляді графічних об'єктів, надають дозвіл переправлятися на різні сторінки сайту чи навіть на інші веб-сайти. На сайтах із надто великим об'ємом інформації є сторінки третього рівня, а якщо необхідно — то й четвертого та п'ятого. У цілому виділяють три типи структур веб-сайтів — лінійну, деревоподібну та довільну. Мандруючи сайтом із лінійною структурою, з головної сторінки переходять на другу сторінку, з неї — на третю і т.д. На сайті з деревоподібною структурою з головної сторінки можна потрапити на одну зі сторінок другого рівня, звідти — на одну зі сторінок третього рівня і т.д. Сайт із довільною структурою видається зовсім неорганізованим, але саме в цьому й полягає принцип його формування. Мандруючи таким сайтом, можна переправлятися з однієї його сторінки на інші в різні засоби, і цей шлях назад не обов'язково має бути таким самим [17, с. 18].

Вибір структури визначається особливостями завдань, котрі розкриваються за допомогою веб-сайту.

Можна навести ще, крім того, чотири приклади структур сайту. Кожна із цих структур має свої недоліки та переваги у проектуванні веб-сайту.

Стандартна: Основна веб-сторінка містить посилання на інші документи веб-сайту, а документи містять посилання, відповідно, на головну веб-сторінку. Це найпростіший і найпоширеніший спосіб організації веб-сайту.

Каскад: У такому разі посилання в документах задані таким чином, що існує тільки один шлях обходу сторінок веб-сайту. За каскадного способу організації сторінок відвідувачі сайту можуть переміщуватися тільки в одному з напрямків — вперед чи назад.

Хмарочос: У цій моделі відвідувачі опиняться на будь-яких сторінках тільки тоді, коли вони будуть іти вірним шляхом. Це нагадує підйом до потрібної кімнати у великому хмарочосі.

Павутина: У такому випадку всі сторінки веб-сайту містять посилання на інші сторінки, і споживач може легко перейти з будь-якої сторінки на іншу. Схема може змінюватися на лабіринт в тих випадках, коли стане неконтрольованою, але буде популярною тоді, коли посилання на документи використовують не часто.

Формування сайту розділяють на такі стадії:

- Попередня стадія формування сайту.

На цій стадії вирішуються основні питання. Обговорюється спільна концепція сайту, створюються та фіксуються цілі формування сайту.

- Стадія проектування сайту.

Характеристика будови сайту: меню, посилання, розміщення модулів, створення списку компонентів, які підключаються.

1. Стадія створення й перевірки сайту.

2. Розміщення сайту.

3. Розвиток ресурсу.

Виділяють такі варіанти формування веб-сайтів:

Спосіб перший (програма Блокнот).

Програмування сайту гіпертекстовою розміткою HTML – так як веб-сторінки — це документи, розмічені із застосуванням гіпертекстової розмітки HTML, то файли веб-сторінок як правило мають імена .html або .htm. Коди гіпертекстової розмітки HTML, при допомозі котрих розмічають вихідний текст, звать тегами. Теги розпочинаються із символу <і закінчуються символом >. Теги можуть бути парними і непарними. Парні теги мають ознаки, при допомозі котрих зазначаються їхні додаткові показники. HTML – документ має чітко окреслену структуру і складається з двох розділів — заголовків і тіла документа. Достатньо просто передивитися теги чи програму створення Html – документа [82, с. 91].

Для формування, коригування та керування вмістом сайту застосовують спеціальну систему керування контентом — CMS (від англ. ContentManagementSystem). Це програмна оболонка, яка дозволяє легко вводити і коригувати дані — текст, рисунки, добавляти і видаляти сторінки, а саме керувати сайтом у режимі онлайн, без знання HTML, та інших спеціальних вмінь [18, с. 203].

Оскільки сформувати сайт при допомозі CMS можна швидко і без спеціальних вмінь, цей інструмент стає дедалі популярнішим.

Зараз відомими є безкоштовні CMS: Wordpress, Joomla, Drupal. Серед комерційних CMS — це Bitrix, NetCat, ABO.CMS, Amiro.CMS, UMI.CMS, Host. CMS. Крім того, велика кількість веб-студій застосовує у створенні сайтів самописні універсальні CMS власної розробки. Відзначається також CMS DataLife Engine (DLE), яка подається виробниками як движок для великих новинних порталів. Після того, як сайт створено, його необхідно розмістити в Інтернеті. Хостинг (від англ. host) — це виділення місця на вінчестері серверу, який має цілодобове підключення до Інтернету, для розміщення сайту. Ця послуга призначається як Інтернет-провайдерами, так і компаніями, які спеціалізуються на наданні послуг хостингу. Переважно на хостинг-серверах розміщуються від кількох до декількох тисяч сайтів.

2.3. Основні підходи до покращення і розвитку веб-сайтів

Початок XXI ст. характеризується стрімким розвитком науки та техніки. Це зумовлено неабияким пришвидшенням науково-технічного

прогресу, який став наслідком науково-технічної революції, та почався з середини ХХ ст. Для забезпечення стрімко зростаючих потреб науки у швидкості та якості обробки інформації, у першій половині ХХ ст. були побудовані перші електронно-обчислювальні машини. Проте самі по собі електронно-обчислювальні машини не забезпечували потреби науковців у якісно новітніх механізмах організації спільної роботи над інформацією та швидкості доступу до неї. Переорієнтація наукової практики від індивідуальних наукових досліджень до колективних, спричинила необхідність створювати такі механізми. У 1960 році у статті «Симбіоз людини та комп'ютера» психолог Джозеф Ліклайдер подав ідею яким чином можна вирішити це завдання. Джозеф Ліклайдер порекомендував об'єднати електронно-обчислювальні машини у мережу, яка б дозволяла ефективніше зберігати і застосовувати інформацію. З часом таку ідею втілили на практиці. У 1969 році в Управлінні з перспективних наукових досліджень Міністерства оборони США розробили мережу в якій об'єднали чотири електронно-обчислювальні машини. Ця техніка знаходилась у Каліфорнійському університеті в Лос-Анджелесі, Каліфорнійському університеті в Санта-Барбарі, Дослідницькому університеті Стенфорда та Університеті штату Юта. Вся робота здійснювалась у межах реалізації мережі ARPANET. Фізичне об'єднання електронно-обчислювальних машин в інформаційні мережі дозволило організувати обмін даними між ними, але не дозволило підвищити рівень організації самої інформації [42, с. 106].

Над створенням нового механізму формування інформації працював американський науковець Венівар Буш. У своїй статті 1945 р. «AsWeMayThink» він першим подав ідею збереження пошуку документів при допомозі асоціативних зв'язків – нині така технологія називається «гіпертекст». Суть її полягає у тому, що інформаційний об'єкт, створений на основі цієї технології, являє собою сітку взаємозв'язків. У якості вузлів цієї сітки, або частин гіпертексту, фігурують текстові, графічні, аудіо-, відеодані, а також – документи. Завдяки цим зв'язкам відтворюються матеріали у будь-

якому порядку, формуючи різні лінійні послідовності частин гіпертекстових документів. Тед Нельсон першим ввів термін «гіпертекст». Це відбулось у 1965 році. Цей термін застосовують для документів з нелінійною структурою на противагу лінійній структурі традиційних документів (текстових, аудіо-, відео, а саме, фільмів) та книг, журналів, газет. Під «гіпертекстом», – писав Нельсон, – «я розумію нелінійний запис. Зазвичай процес письма відбувається лінійно з наступних двох причин. По-перше, тому, що він є похідним від мовлення..., яке не може бути непослідовним (так як для цього є лише один канал), і, по-друге, тому, що книги незручно читати інакше як послідовно. Саме думки формують структури, які не є послідовними – вони пов'язані всілякими переходами» [107, с. 151].

Технологія гіпертексту відкрила нові можливості створення, зберігання та застосування інформації:

- складові інформаційних ресурсів, які створені за технологією гіпертексту, при потребі змінюють (доповнюють, відредаговують, видаляють), але це не перешкоджає доступу користувачів до інших частин інформаційного ресурсу;

- організація інформації за допомогою зв'язків між деякими її частинами, уподібнюється ходу людської думки. Це дозволяє відтворювати інформацію у тій послідовності, у якій це максимально вигідно конкретному споживачу з можливістю переміщення у довільній послідовності, у межах встановлених гіпертекстовими зв'язками між ними [83, с. 246].

Застосування гіпертексту в інформаційних мережах дозволило максимально показати переваги цієї технології, а саме, можливість гарантування миттєвого переміщення за гіпертекстовими зв'язками між частинами електронного інформаційного ресурсу, що використовується як мережевий ресурс. Складові такого ресурсу розміщуються навіть на різних електронно-обчислювальних машинах, які об'єднані в мережу [39, с. 31].

Справжнім початком сучасної ери інформаційного суспільства вважають появу у 90-х роках глобальної мережі Інтернет. Підґрунтям для

цього стало винайдення у 70-х роках ХХ ст. мікропроцесорів. Це дозволило зробити меншими розміри електронно-обчислювальних машин, вартість їх експлуатації та стало поштовхом для створення нового покоління електронно-обчислювальних машин – персональних електронно-обчислювальних машин. Економічні та «габаритні» переваги персональних електронно-обчислювальних машин у порівнянні з електронно-обчислювальними машинами дали можливість їх застосувати спочатку у сфері державної безпеки та оборони, з часом серед комерційних організацій та заможних верств населення, а потім і серед пересічних громадян. Черговою дією у формуванні мережі Інтернет стало поширення технології передачі даних в інформаційних мережах. Ця інформація була документально зафіксована її автором, британським ученим Тімом Бернерсом-Лі, та розміщена у формі першого у світі веб-сайту, якому надали доступ до мережі Інтернет. У підсумку, створення мережі Інтернет дозволило об'єднати більшість існуючих на той час інформаційних мереж в одну мережу з можливістю підключення до неї комерційних організацій та приватних користувачів [23, с. 172].

Поєднання концепції спільної взаємодії, яку втілювала мережа Інтернет, з концепцією вільного програмного забезпечення, запропонованою Річардом Столменом, котрий створив у 1985 р. «Фонд вільного програмного забезпечення», дозволило знайти новітній підхід для створення та поширення програмних засобів документування, зберігання, обміну та застосування інформації. Саме цей підхід призвів до лавиноподібного росту кількості зазначених засобів та підвищення їх якості. Подібне стало ймовірним завдяки новій стратегії розробки вільного програмного забезпечення, коли над його формуванням та розвитком могли працювати не наймані працівники якоїсь конкретної організації, кількість котрих невелика, а всі охочі ентузіасти мережі Інтернет.

Завдяки науковим надбанням в сфері автоматизації виробництва та організації виробничого процесу, особливо в інтелектуальній сфері, відбувся

перерозподіл видів зайнятості людей. Уже станом на 1997 рік найбільша кількість працюючих жителів припадала на сферу інформації та послуг, а пізніше – промисловості та аграрного сектору. Тенденція до перерозподілу в бік інформаційної галузі зайнятості зберігається і донині [43, с 88].

Популярності мережі Інтернет, а саме розвитку та розповсюдженню технологій формування веб-сайтів, як способу введення документованої інформації у цій мережі слугують такі фактори:

- доступність мережі Інтернет як сфери документування, обміну, зберігання та використання інформації;
- різноманітність засобів документування, а саме безоплатних, зберігання, обміну та використання інформації, а також нестримний їх подальший розвиток;
- можливість доступу до задокументованої інформації у мережі Інтернет. Розміщення у цій мережі задокументованої інформації, з будь-якого місця на Землі, де є підключення до мережі Інтернет, при допомозі, практично, будь-якого мобільного пристрою;
- перерозподіл світового ринку праці, який ґрунтується на організації роботи з віддаленими співробітниками, які не працюють у приміщенні підприємств і територіально розміщуються в інших населених пунктах, країнах та континентах.

Все це дозволяє передбачати підвищення популярності мережевих технологій та служб Інтернету [3, с. 96].

Від перших днів існування мережі Інтернет спостерігається передусім поступове, а потім пришвидшене її проникнення в усі сфери діяльності людей (науку, освіту, виробництво, соціально-комунікативну і т.д.) [89, с. 110].

З виникненням мережі Інтернет та розвитком її служб надано перехід до електронних форм традиційних документів: стрічок новин на інформаційних веб-сайтах, власних щоденників у блогах, рукописів, які розміщуються в різних мережевих ресурсах. Крім того, такі служби як

відеохостинг рішуче витісняють традиційне телебачення. Виникають нові напрямки мистецтва, такі як, цифровий живопис, електронна музика, комп'ютерна анімація [121, с. 124].

Слід зауважити, що переваги мережі Інтернет як сфери та веб-сайтів як одиниці, відображення задокументованої інформації, описані вище, дозволили їм посісти лідируючі позиції у теперішньому інформаційному суспільстві серед засобів документування, зберігання та опрацювання інформації, яка поволі зменшує частину документів з паперовими носіями інформації. Зазначене стало можливим завдяки постійному розвитку як самої мережі Інтернет (зменшення вартості доступу до мережі Інтернет кінцевих користувачів; зменшення вартості та покращення якості сервісів хостинг-провайдерів; збільшення швидкості передачі даних), так і засобів документування та введення інформації в Інтернет (спрощення засобів створення веб-сайтів, виникнення новітніх технологій адміністрування веб-сайтів, призначених для спрощення взаємодії зі споживачем). До теперішніх тенденцій розвитку технологій будування та функціонування веб-сайтів слід віднести такі [115, с. 28]:

- застосування технологій опрацювання інформації, які здійснюються на стороні споживача, а саме, JavaScript, Flash, Silverlight;
- виникнення та розвиток концепції Web 2.0 як засобу спрощення документування інформації;
- захист контенту веб-сайтів як інтелектуальної власності від несанкціонованого використання: копіювання, друку, надіслання;
- існування «глибинного вебу» (прихованого), а саме сторінок електронно-інформаційних ресурсів, з котрими не пов'язана жодна інша сторінка електронно-інформаційного ресурсу.

Застосування технологій JavaScript, Flash, Silverlight пов'язане з намаганням оптимізувати швидкість надання доступу та поліпшити зовнішній вигляд електронно-інформаційних ресурсів, створити їх інтерфейс більш зрозумілим та вигідним для споживача. Це досягається тим, що

частини, створені за такими технологіями, розтрачують електронно-обчислювальні ресурси лише при звертанні до них. Для відтворення таких частин електронно-інформаційних ресурсів, як завжди, використовуються ресурси персональних електронно-обчислювальних машин споживача, а не веб-сервера, на котрому розміщено електронно-інформаційні ресурси. Розподілення навантаження між персональними електронно-обчислювальними машинами користувачів та веб-сервером забезпечує підвищення швидкості роботи веб-сервера. Крім того, ці технології дають можливість формувати у складі веб-сторінок інтерактивні елементи, вміст котрих може змінюватись без перезавантаження останніх. До них належать різноманітні динамічні навігаційні меню, фото- та відеогалереї, інформаційні банери. Про перспективність застосування зафіксованих технологій свідчить той факт, що за результатами дослідження W3Techs, підрозділу компанії Q-Success, відсоток веб-сайтів, які застосовують зазначені технології, становить 89,7% [28, с. 6].

Вагомою стадією розвитку засобів документування інформації стало запровадження сукупності технологій під спільною назвою Web 2.0. Фактично відбулась еволюція від одноосібного формування та підтримки веб-сайтів до колективної праці над ними. Концепція Web 2.0 – це методика проектування електронно-інформаційних ресурсів, яка за допомогою мережових взаємодій стає тим кращою, чим більше людей нею користується. Особливістю Web 2.0 є принцип приєднання користувачів до наповнення змістовної частини веб-сайтів. Як приклад наведемо інформаційний портал «Вікіпедія» (<http://www.wikipedia.org>), де кожен споживач має можливість створити веб-сторінку методами які вбудовані у портал, і кожен споживач має можливість змінювати розташований на цьому інформаційному порталі матеріал. Але можливості, які надає концепція Web 2.0, набагато ширші. У рамках цієї концепції існують спеціальні мережові ресурси, які надають споживачам інтуїтивно зрозумілі інструменти. За допомогою цих інструментів створюють та розміщують у мережі Інтернет власні веб-сайти з

конкретного переліку заздалегідь розроблених складових (шаблонів), комбінуючи їх за особистим бажанням. Така конструкція сайту не потребує спеціальних навичок в галузі програмування. Подібні інструменти надають своїм споживачам такі ресурси, а саме: uCoz, GoogleSites, Hostenko. У межах концепції Web 2.0, створено велику кількість веб-сайтів, які дають можливість завантажувати, зберігати та надавати доступ в мережі Інтернет до друкованих та аудіовізуальних документів. На практиці це важливо для споживачів, які не мають бажання себе перевантажувати знанням принципів веб-програмування, але можуть за необхідності розмістити на веб-сайті, наприклад, відеогалерею. Тоді правовласник розміщує свої аудіовізуальні документи на іншому веб-сайті, наприклад, на www.youtube.com, а у особистий веб-сайт копіює елемент програмного коду, що наданий www.youtube.com. Це дає можливість відтворювати ці документи у особистих електронно-інформаційних ресурсах так, ніби вони є складовою частиною останнього [31, с. 235].

Щодо захисту контенту від несанкціонованого копіювання слід виділити наступне. На початку свого існування мережа Інтернет розвивалась ентузіастами, які, застосовуючи прості засоби програмування, створювали електронно-інформаційні ресурси здебільшого для задоволення особистих естетичних та соціальних потреб, без обмеження доступу до них. Проблеми захисту контенту не стояло взагалі. Навпаки, чим більша кількість користувачів ознайомлювалась з інформацією, тим більше схвалень мав правовласник. Але з часом, беручи до уваги переваги, які надає мережа Інтернет, вона почала досліджуватись, як сфера для ведення та підтримки бізнес-процесів. Приєднання до мережі Інтернет користувачів, орієнтованих на неї, як на інструмент персонального збагачення, направляли інвестиції у цей сегмент. Намагання забезпечити такі інвестиції привело до зміщення пріоритетів, які ставились при розробці засобів документування, надання доступу та відтворення інформації. На перше місце, серед інших, почала висуватись потреба у захисті контенту. Це пояснюється тим, що

найважливішим фактором стало позиціонування у пошукових системах. Саме від цієї позиції залежить кількість потенційних відвідувачів електронно-інформаційних ресурсів. Місце у рейтингу пошукових систем, насамперед, залежить від унікальності контенту та швидкості його оновлення. Тому для правовласників веб-сайтів однією з проблем є перекопіювання текстової інформації чи використання аудіовізуальних документів, розміщених на електронно-інформаційних ресурсах, іншими ресурсами мережі Інтернет. Така проблема пов'язана з питанням визначення першоджерела задокументованої інформації. Ще одним з важливих питань є питання захисту контенту, що стоїть для правовласників, які націлені на популяризацію продуктів своєї діяльності (науковці, письменники, художники, фотографи, дизайнери і т.д.) за допомогою особистого веб-сайту, чи надання продуктів інтелектуальної власності в комерційне користування, наприклад, розміщуючи їх на спеціалізованих інформаційних ресурсах. Веб-сайти такого типу містять текстові та аудіовізуальні документи, на які розповсюджується законодавство про захист авторських прав їх власників. Такі ресурси створені самими правовласниками, або за їх кошт. Тому вони зацікавлені у захисті особистих інформаційних об'єктів від несанкціонованого копіювання конкурентами, які мають намір скористатися таким контентом для особистого поліпшення недобросовісними користувачами, які прагнуть уникнути плати за користування потрібним їм контентом [21, с. 9].

Розуміючи важливість цифрового надбання країнами, небайдужими до власної історії, було створено національні програми із зберігання задокументованої інформації, розміщеної в мережі Інтернет у формі електронно-інформаційних ресурсів. На даний час найчастіше використовується метод завантаження таких веб-сайтів саме з мережі Інтернет. Проте описані вище тенденції розвитку технологій будівництва веб-сайтів, певною мірою чи повністю перешкоджають такому методу. Це пов'язано з тим, що програмне забезпечення, яке завантажує веб-сайт,

використовує гіперпосилання як критерій напрямку та меж копіювання. Перемістившись до головної сторінки цільового веб-сайту, програма копіює її вміст, сканує присутні у ній гіперпосилання на інші сторінки та об'єкти, переходить за ними, і дія продовжується, доки не буде скопійовано веб-сторінку за останнім гіперпосиланням. Слід зазначити, що інколи гіперпосилання знаходяться на сторінках веб-сайтів у «розібраному» стані і в залежності від дій споживача, за допомогою технологій, таких як, JavaScript, складові такого посилання об'єднуються у кінцевий варіант. Сучасні методи копіювання веб-сайтів не можуть імітувати дії користувачів, тому такі гіперпосилання не генеруватимуться. Як наслідок – велика ймовірність того, що окремі документи чи веб-сторінки, котрі містяться за такими посиланнями, не копіюватимуться [38, с. 117].

Багато проблем виникає через дії правовласників щодо запобігання несанкціонованому копіюванню контенту. Механізми протидії такому копіюванню, які налаштовуються для кожного веб-сайту чи його окремих частин (текстових, аудіовізуальних документів, службових файлів), в основному реалізовані за принципом «заборонено для всіх». Саме під цей термін попадають і ті, хто намагається скопіювати веб-сайт дотримуючись законодавства (архіви та бібліотеки) [20, с. 31].

Отже, всі описані проблеми виникають на етапі копіювання електронно-інформаційних ресурсів. Вважаю не правильним, для можливості повноцінного копіювання веб-сайту, вимагати від правовласників не застосовувати новітні технології, знімати блокування копіювання контенту, котрий має бути унікальним або не користуватися перевагами концепції Web 2,0 та глибинного вебу при створенні електронно-інформаційних ресурсів. Суцільне вирішення виділених проблем буде можливим, якщо змінити підхід до одержання електронно-інформаційних ресурсів на зберігання [84, с. 20].

Висновки до розділу 2.

Сайт — це лише сукупність інформаційних файлів (сторінок з текстом і картинками), присвячених одній тематиці, а також об'єднаних гіпертекстовими посиланнями і одним доменним ім'ям.

Створення сайтів включає:

- Встановлення попереднього технічного плану підготовки сайту;
- Розкриття структурної моделі сайту – розстановка розділів, змісту і навігації;
- Веб-дизайн – формування графічних елементів макету сайту, стилів і елементів навігації;
- Створення модулів, програмних кодів та інших елементів сайту необхідних в проекті;
- Перевірка і розміщення сайту в мережі Інтернет.

Веб-сайти містять підрозділи, орієнтовані на ту або іншу аудиторію. Такі розділи звать версіями сайту. Аудиторія розрізняється за видом застосовуваного обладнання, вживаного аудиторією. Приміром, відомі так звані мобільні версії сайту, призначені для роботи з ними із застосуванням телефона. Веб-сайти мають мовні версії (україномовна, російськомовна та інші).

Раніше більшість сайтів являли собою сукупність показників (це міг бути, так би мовити, сайт-візитка), але в міру того, як активно діяли комунікації, кількість адрес, внутрішніх і зовнішніх стало збільшуватися. Іншими словами, сайт став не тільки реалізовувати функцію довідки, але і поволі став перебудовуватися у віртуальний бізнес-центр.

Веб-сайт виконує такі основні задачі:

- реклама продукції, сервісу, ідей. Правильно створений веб-сайт із легкістю наштовхне клієнта до рішення про необхідність покупки товару, чи сервісу, ідей, які популяризуються на ньому;
- продаж товарів, сервісу, інформації, ідей. У сучасних людей немає зайвого часу для ходіння по магазинах. З'явилась можливість замовляти

товари і послуги, не відходячи від комп'ютера. Це ще більше розширює можливості клієнта, і продавця;

- безоплатне надавання інформації чи послуг. Насправді надавання інформації чи послуг — це засіб приєднання відвідувачів до цього ресурсу для набуття статистичної інформації;

- підтримка клієнтів.

Дослідження свідчать, що більшість веб-сайтів у своїй основі містять таку ключову морфологічну структуру, яка складається з головної сторінки (домашня, *some-page*); сторінки чи розділу першого рівня (переважно адреси на них містяться на навігаційній панелі домашньої сторінки, присутні на всіх сторінках та відносяться до так званої глобальної навігації); сторінки другого та наступних рівнів, які збільшують або додають інформацію головних розділів та за релевантністю підпорядковуються сторінкам попереднього рівня.

Діяльність по формуванню веб-сайту складається з таких етапів: інформаційне проектування, візуальний вигляд і програмування. Інформаційне проектування передбачає проектування веб-сайту та організацію інформації у найбільш зручній для користувача формі, візуальний вигляд, графічний вигляд та ілюстрування, а програмування – програмне застосування всього веб-сайту.

Формування веб-сайту починається з утворення інформаційної моделі сайту. Будь-яку веб-сторінку можна оцінити за декількома параметрами: зміст та зовнішній вид. Насамперед потрібно вирішити, яку інформацію потрібно на ній розмістити. Необхідно детально проаналізувати, скільки і якої інформації потрібно подати на веб-сторінці.

Популярності мережі Інтернет, а саме розвитку та розповсюдженню технологій формування веб-сайтів, як способу введення документованої інформації у цій мережі слугують такі фактори:

- доступність мережі Інтернет як сфери документування, обміну, зберігання та використання інформації;

– різноманітність засобів документування, а саме безоплатних, зберігання, обміну та використання інформації, а також нестримний їх подальший розвиток;

– можливість доступу до задокументованої інформації у мережі Інтернет. Розміщення у цій мережі задокументованої інформації, з будь-якого місця на Землі, де є підключення до мережі Інтернет, при допомозі, практично, будь-якого мобільного пристрою;

– перерозподіл світового ринку праці, який ґрунтується на організації роботи з віддаленими співробітниками, які не працюють у приміщенні підприємств і територіально розміщуються в інших населених пунктах, країнах та континентах.

Все це дозволяє передбачати підвищення популярності мережевих технологій та служб Інтернету.

РОЗДІЛ III. ВЕБ – САЙТИ РДА ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ: РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ, СОЦІОКОМУНІКАТИВНОЇ ТА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ ФУНКЦІЙ

3.1. Документальна база правового регулювання інформаційних послуг на веб-сайтах РДА

Діяльність веб-сайтів районних державних адміністрацій в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, серед яких головними є «Порядок оприлюднення» та «Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади», Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», Закон України «Про державну службу» та Закон України «Про місцеві державні адміністрації» [34, 35, 36, 86, 87].

Таким чином, однією із основних функцій РДА та завдань створення веб-сайтів є обов'язкове надання через них інформаційних послуг. Діюче законодавство дає можливість надавати інформаційні послуги як з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд», так і через особистий веб-сайт органу виконавчої влади у відповідності із головним документом у цій сфері – «Порядком надання інформаційних та інших послуг із застосуванням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» (далі Порядок) [85].

Існує чотири форми електронної подачі інформаційної послуги:

«...інформування (подання інформації про державні (адміністративні) послуги);

одностороння взаємодія (гарантована можливість споживачу одержати документ в електронній формі);

двостороння взаємодія (гарантована можливість обробки електронного документа, вводячи ідентифікацію);

здійснення трансакцій (електронна реалізація змоги ухвалення рішень та їх доставка)».

Згідно з п. 4.1 Порядку, інформування передбачає розміщення на веб-сторінці повної інформації про послугу, наприклад: назва послуги; адміністративний орган, який призначає послугу; нормативні документи, котрі зумовлюють призначення послуги; консультаційні матеріали.

Одностороння взаємодія, як вид електронного призначення інформаційної послуги передбачає розміщення на веб-сторінці електронних форм документів, необхідних для одержання відповідної послуги. Забезпечується можливість споживачам послуг одержати та написати ці форми документів, а також надаються інструктивні матеріали стосовно їх заповнення (п. 4.2.Порядку).

Двостороння взаємодія полягає у тому, що з боку державного органу здійснюється прийняття органом виконавчої влади заповнених форм документів в електронному вигляді для призначення відповідних послуг (п. 4.3 Порядку).

Виконання трансакцій означає, що призначення інформаційної послуги, яка згідно із Законом України «Про електронний цифровий підпис» потребує ідентифікації суб'єктів правових відносин, здійснюється у відповідності до цього Закону. Тим забезпечується зв'язаність нормативної бази та відповідність здійснення функцій органа державної влади.

Призначення інформаційних послуг через особистий веб-сайт регламентується положенням п.п. 7–14 Порядку оприлюднення.

Відповідно до такого п. 7 Порядку, для призначення інформаційних послуг через особистий веб-сайт орган виконавчої влади створює на веб-сайті «Каталог послуг» (Додаток 1). Такий Каталог має на сайті весь перелік державних (адміністративних) послуг, які надає орган виконавчої влади та котрі систематизовані за сферами їх призначення – громадянам України, юридичним особам України, державним службовцям України, адміністративні послуги. Специфіка інформаційної послуги по сферах забезпечення має відобразитися у формах документів.

Державні (адміністративні) інформаційні послуги, які призначаються в електронній формі, у розділі «Каталог послуг» виділяються шляхом будування гіперпосилань на відповідну веб-сторінку, через яку здійснюється їх призначення. «Каталог послуг» містить сервісну інформацію (місцезнаходження адміністративних структур, які призначають послуги, дні та часи прийому). Таким чином, «Каталог послуг» передбачає не лише офіційний перелік послуг органів виконавчої влади, але й зараз на основному етапі інформаційного обслуговування подає визначений контекст шляхів реалізації цієї послуги, яка є неабияким пріоритетом призначення послуги через електронний ресурс веб-сайту.

Пунктом 10 Порядку, подається рекомендована структура розділу «Каталог послуг»: державні (адміністративні) послуги; інформаційні послуги; підприємства, установи та організації, які належать до середовища управління органу; довідкова інформація; контактна інформація. Ця внутрішня системна класифікація послуг відображає функції органів державної влади і дозволяє брати до уваги специфіку змісту послуги, тим самим заздалегідь спростивши її здійснення та пришвидшення надання послуги покупцю.

Складання інформаційної будови розділу «Каталог послуг» регулюється п. 12 Порядку. Надавання інформаційних та інших послуг із застосуванням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» ставить такі побажання, які дають можливість зберегти уніфікацію документального забезпечення послуги, зрозумілість для користувачів, зручність та можливість її статистичного опрацювання:

- повинна бути забезпечена можливість збільшення складу та об'єму матеріалів кожної групи без суттєвих змін загальної будови групи;
- класифікація матеріалів повинна містити ієрархічну структуру;
- ієрархічна підпорядкованість матеріалів різного рівня має відповідати рівню їх підсумовування та важливості;

– імена класифікаційних рівнів (рубрик) повинні бути зрозумілі широкому колу користувачів;

– розміщення матеріалів на деяких сторінках веб-сайту повинно гарантувати дієве їх використання, а саме одна сторінка може відповідати одній чи декільком тематичним рубрикам, якщо це забезпечує її цілісність і зручність доступу до даних;

– повинна бути гарантована однозначна відповідність між частинами меню та початковими сторінками відповідних розділів.

Надання інформаційних послуг має відповідати ще й технічним потребам, які в засадах специфіки електронного документообігу, необхідності захисту інформації та її застосування, має безкомпромісне значення. До них чинне законодавство (п. 13 Порядку) відносить: гарантування більш швидкого та доступного надання інформаційних послуг для будь-якої категорії користувачів; доступу до інформаційних послуг, які базуються на використанні найбільш розповсюджених Інтернет-браузерів (всі інші інтерфейси розглядаються як складові частини до браузерних технологій); надання якнайбільше інформації при виконанні якнайменшої кількості дій; наявності комплексного засобу захисту інформації, яка створена відповідно до потреб та порядку, які встановлено законодавством України в галузі захисту інформації. Так, саме Світловодська РДА [94] надає послуги в галузі безкоштовної правової допомоги, оформлення документів, надання інформації стосовно впорядкування деяких запитань, довідкову інформацію і т.д.:

Громадянам України. Соціальний захист: соціальний захист пенсіонерів; соціальний захист непрацездатних громадян; соціальний захист ветеранів праці та інших громадян пенсійного віку, ветеранів війни, ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ; система пільг; державні субсидії.

Допомога громадянам в галузі права: захист прав споживача; соціально-трудова відносина; захист приватної та інтелектуальної власності;

звертання громадян; судочинство; нотаріат. Громадянство України: присвоєння громадянства; зупинення громадянства. Свобода переміщення та вільний вибір місця знаходження: в'їзд; виїзд; пересування на території України; реєстрація та облік фізичних осіб за місцем знаходження. Законодавчий статус іноземців, осіб без громадянства: імміграція; біженці. Робота: біржа праці; робота за сумісництвом; працевлаштування; права трудящих; соціальне страхування; профспілки; робота за кордоном. Сім'я, дім, оселя: сімейне право; діти; державна поміч сім'ї; будівництво, ремонт, перепроектування помешкання; житлова позика; приватизація помешкання; субсидії та пільги; купівля/продаж нерухомості, землі; винаймання нерухомості, землі; страхування майна. Здоров'я: сімейна медицина (про запровадження в систему охорони здоров'я жителів; за сімейним лікарем майбутнє системи охорони здоров'я); безоплатне медичне обслуговування; медичне страхування; профілактика захворювань; санаторно-відпочинкове лікування; лікування за кордоном. Освіта: освіта в кредит; проекти обміну. Молодь: державні молодіжні проекти; молодіжна позика; професійна орієнтація молоді. Культура та духовність: національні меншини, мовна політика; інформаційна політика; культурне надбання; релігії та релігійні організації. Екологія: Чорнобиль; захист громадян і територій від надзвичайних ситуацій. Виїзд за кордон: порядок оформлення; агенства України за кордоном. Наука і технології: нормативно-правова база з науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні. Права людей: права жінок; права дітей. Розвивання соціальної галузі села: розвинення торгових відносин в агропромисловому комплексі. Доходи: оподаткування; додаткові прибутки; спадщина. Спорт і туризм: Україна туристична. Зв'язок, телекомунікації та інформатика: зв'язок.

Юридичним особам України. Створення підприємств: громадський договір; власність і корпоративне управління. Сертифікація і ліцензування: типи діяльності, які підлягають сертифікації та ліцензуванню; ліцензування: порядок, документи; сертифікація: порядок, документи. Макроекономіка:

реалістичний сектор; стратегічне проектування; державні програми розвивання. Зовнішньоекономічна діяльність: зовнішньоекономічна політика країни; митне контролювання; фінансове контролювання. Інвестиційна діяльність: внутрішні інвестиції; зовнішні інвестиції; вільні економічні області. Захист інтересів підприємств, нормативна політика: об'єднання підприємств і підприємців; захист конкуренції; корупція та боротьба з нею; нормативна політика.

Державним посадовцям України. Правові засади: юридичний статус державного посадовця; соціальний захист державного посадовця; адміністративна реформа. Кадрові запитання: вакансії, турніри на заміщення вільних посад; кадровий резерв; атестація; відпустка.

Адміністративні послуги. Центр призначення адміністративних послуг; Дозвільний центр.

Вагомою особливістю веб-сайтів РДА є можливість служити методом виконання завдань відповідних органів. Крім основної функції розміщувати на веб-сайті інформацію виокремлену підпунктом 2 п. 8 Порядку оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, РДА зобов'язані таким чином розміщувати на веб-сайтах спеціальну інформацію, споріднену із назрілими запитаннями людського життя та діяльності, які мають пріоритетну важливість.

Одним з таких аспектів є, скажімо, екологічна інформація. Так, згідно з п. 2 Постанови Верховної Ради України «Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля» від 4 листопада 2004 року № 2169-IV (ВВР, 2005, № 2, ст. 72), «Раді міністрів Автономної Республіки Крим, районним державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування та місцевим органам виконавчої влади, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям забезпечити щоквартальне інформування громадян через знаряддя масової інформації про:

об'єкти, які найбільше засмічують навколишнє природне середовище;

екологічно небезпечні аварії та надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру, дії громадян, що можуть в незначній мірі впливати на здоров'я людей та довкілля, а також про дії які впливають на результати ліквідації таких аварій та надзвичайних ситуацій».

Інформація, що розміщена на офіційному веб-сайті – це один із способів виконання цих зобов'язань.

В такому разі розміщення на веб-сайті РДА відповідної інформації, будучи формою дотримання РДА своїх зобов'язань, служить гарантією суб'єктивних прав населення. Прикладом такого застосування веб-сайту РДА може слугувати положення п. 2.2 Положення про порядок надання екологічної інформації, прийнятого Наказом Мінекоресурсів від 18 грудня 2003 року № 169, згідно з яким Мінекоресурсів як спеціально повноважний головний орган виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів України та його органи на місцях, інші центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, які володіють інформацією про екологію, гарантують у межах своєї компетенції створення та постійне оновлення електронних баз даних екологічної інформації і гарантують громадськості вільний доступ до них через мережу Інтернет.

В разі таких подій необхідно інформувати відповідні підрозділи та громадян про зміст такої інформації. Зазначено й те, що інформація має містити (п. 2.2):

національну і обласні доповіді та звіти про стан навколишнього природного середовища з висвітленням динаміки його змін;

перелік, тексти та плани нормативно-правових актів, які діють у сфері охорони навколишнього природного середовища та звіти про додержання природоохоронного законодавства;

документи з питань політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, проекти з охорони навколишнього природного середовища, програми та плани;

міжнародні угоди в сфері охорони навколишнього природного середовища та стан їх вирішення;

іншу інформацію про стан деяких об'єктів навколишнього природного середовища, якщо тільки за результатами соціологічних досліджень вона виявляється вагомою для громадськості.

Поширення окремих відомостей на сайтах в мережі Інтернет, може бути інтегровано до різноманітних процедур. Недодержання правил стосовно строків її поширення в мережі Інтернет, або ж вимог, відносно змісту такої інформації може мати суттєві соціальні та правові наслідки.

В якості прикладу такої інтеграції поширення інформації в мережі Інтернет можуть слугувати норми Положення про порядок організації та проведення міжнародних конкурсів (тендерів) на укладання контрактів по користуванню надрами, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 1998 року № 841 (ОФУ, 1998, № 23, с. 37). Згідно з п. 19 цього положення: «Повідомлення про проведення відкритих тендерів публікуються не пізніше ніж за 90 днів до початку проведення тендеру в газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України», а саме у спеціалізованих публікаціях, іноземних засобах інформації, розповсюджуються через мережу «Інтернет», торгівельні агенства України за кордоном, а також повідомляються по радіо і телебаченню»[120, с. 702].

Згідно з п. 4 Положення про порядок організації та проведення міжнародних конкурсів (тендерів) на укладання контрактів по користуванню надрами: «Рішення про проведення тендеру приймає Кабінет Міністрів України за поданням Мінприроди, схваленим з Мінекономіки, Мінпраці (Комітетом по нагляду за охороною праці), відповідною місцевою державною адміністрацією, а також заінтересованими головними органами виконавчої влади (залежно від виду корисних копалин)».

Відповідно до п. 1 ст. 9 Кодексу України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94 (ВВР, 1994, № 36, ст. 340): «До видання Верховної Ради Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських Рад

народних депутатів на їх території у порядку, визначеному цим Кодексом та іншими законодавчими актами, відносять:... надання надр у користування для розробки родовищ корисних копалин місцевого значення ...».

Таким чином і на РДА буває покладають зобов'язання опубліковувати інформацію передбачену п. 19 Положення про порядок організації та проведення міжнародних конкурсів (тендерів) на укладання контрактів по користуванню надрами через систему Інтернет.

Недодержання РДА зобов'язань з приводу опублікування об'яви про проведення конкурсу (тендеру) може слугувати підставою прийняття її недійсною.

В деяких випадках діюче законодавство з невиконанням зобов'язання опублікування відповідної інформації в мережі Інтернет, пов'язує суттєві правові наслідки. Можна сказати, що, відповідно до ч. 1 ст. 4-1 Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 22 лютого 2000 року № 1490-III, де вказується, що з метою запобігання явищам корупції та створення дієвого конкурентного середовища у сфері закупівель товарів, робіт і послуг за державні гроші, клієнт змушений забезпечити прозорість здійснення державних закупівель шляхом поширення необхідної інформації, передбаченої цим Законом стосовно закупівлі товарів, робіт і послуг за державні гроші за допомогою інформаційних систем у мережі Інтернет».

Забезпечення прозорості здійснюється завдяки публікації на сайтах таких документів як річні проекти державних закупівель; оголошення про сплановану закупівлю чи про проведення попередньої кваліфікації; протокол вияву конкурсних (цінових) пропозицій; акцепт тендерної пропозиції та повідомлення про підсумки торгів; запит стосовно цінових пропозицій; звіт про підсумки здійснення процесу закупівлі, вводячи всі доповнення до нього; оголошення про підсумки проведеного процесу закупівлі. Передбачено й поширення інформації, яка стосується аналізу скарги, у разі її надходження.

Згідно з ч. 1 ст. 8 Закону України «Про закупівлю» задля формування оптимальної конкурентної сфери діяльності засобів масової інформації у сфері закупівель публікуються об'яви про заплановану закупівлю або про проведення попередньої кваліфікації учасників у спеціалізованому друкованому засобі масової інформації із загальнодержавною сферою розповсюдження та в інформаційному бюлетені, який видає Тендерна палата України, в інформаційних системах у мережі Інтернет.

Процедура закупівлі не здійснюється до публікації об'яви про неї у спеціалізованому друкованому засобі масової інформації та в інформаційному бюлетені, який видає Тендерна палата України, та в інформаційних системах у мережі Інтернет, крім випадків, що застосовуються клієнтом у порядку, визначеному цим Законом, процедур торгів (тендера) з лімітованою участю, запиту цінових пропозицій та закупівлі в одного учасника (ч. 2 ст. 8 Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти»).

Ігнорування зобов'язання опублікувати об'яву про процедуру закупівлі в мережі Інтернет викличе анулювання результатів торгів і проведення повторних торгів, про що свідчать документи. Таким чином, електронна форма реалізації функцій РДА та інших органів виконавчої влади дозволяє, крім інших привілеїв, не лише надавати усебічну інформацію, а й тримати під контролем дотримання закону.

Не залишається без уваги роль веб-сайтів як засобів одержання пропозицій та обговорення нормативних актів. Виконання цієї функції веб-сайтами органів виконавчої влади служить методом покращення чинного закону, врахування думки громадськості щодо змісту того або іншого регуляторного акту.

З цією метою Постановою Кабінету Міністрів України «Про офіційне оприлюднення регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами, і внесення змін до Порядку

оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 11 лютого 2004 року [91] № 150 було внесено зміни до Порядку оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади. Ці зміни заключалися у встановленні зобов'язання для міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (абзац 9 та 10 підпункту 1 п. 8), а також для Ради міністрів АРК та РДА (абзац 9 та 10 підпункт 2 п. 8) на їх веб-сайтах розміщувати звіти про відстеження результативності затверджених органом нормативних актів; відомості про регуляторну діяльність органу.

Відповідно до п. 3.36 Положення про управління інформації та зв'язків з громадськістю Києво-Святошинської РДА [47], схваленого Розпорядженням Київської міської державної адміністрації від 27 жовтня 2006 року № 877 управління організовує у межах компетенції районної державної адміністрації опублікування у мережі Інтернет і засобах масової інформації нормативно-правових актів (проектів) та коментарів до них для дискусії між громадськістю, підсумовування відповідних матеріалів для застосування в роботі.

Це сприяє поліпшенню змісту самого нормативно-правового акту, допомагає з'ясувати його сприйняття громадськістю та вслідкувати потреби, інтереси громадськості у частині правового регулювання їх діяльності. Інформаційно-комунікаційна функція веб-сайтів РДА виявляє у такому способі певну реалізацію.

Таким чином, нормативно-законодавчі документи у галузі регулювання інформаційних послуг веб-сайтів РДА як органів виконавчої влади, формують документну базу для реалізації їх функції призначення інформаційних послуг та реалізації прав населення, державних органів та інших користувачів на інформацію, яка регулюється Законом України «Про інформацію» [90], передбачається розвитком заходів стосовно формування електронної інформаційної системи «Електронний уряд» [85], а також іншими офіційними документами.

Передбачається контроль за розміщенням на веб-сторінці повної інформації про послугу, адміністративний орган, нормативні документи, які регулюють надання послуги, про наявність консультаційних матеріалів.

На сайтах має бути весь перелік державних (адміністративних) послуг, які надає орган виконавчої влади і які систематизовані за сферами їх надання – громадянам України, юридичним особам України, державним службовцям України, адміністративні послуги. Такий перелік послуг розміщується у спеціальному розділі сайту – Каталог послуг [119, с. 85].

Інформаційні послуги, які регулюються каталогом послуг, класифікуються за видом послуг на відповідних сторінках, пов'язаних із функцією звертання населення не лише для пропозицій та нарікань, а й для одержання необхідної інформації про послуги державних організацій та оформлення документів. А саме, у Світловодській РДА [94]:

Інтернет-приймальня: приклади документів, вакансії, поміч у працевлаштуванні, соціальне забезпечення, надання податкової, статистичної та іншої інформації, комунальні платежі, оформлення власних документів, реєстрація транспортних засобів, звертання до правоохоронних органів, послуги у сфері охорони здоров'я, реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, оформлення та надання декларацій, одержання дозволів, необхідних для підприємницької діяльності, закупівлі за державні гроші.

Надання інформаційних послуг має відповідати ще й технічним потребам, які беруть до уваги специфіку електронного документообігу, необхідність захисту інформації та її застосування.

Комплекс таких документів забезпечує інформаційну діяльність РДА та інших органів державної влади як одну з державних функцій на базі уніфікованих форм з поміччю відповідної класифікації користувачів інформації, вияв змісту наданої інформації, яка дозволяє повноцінно здійснювати взаємодію зі споживачем інформації.

Крім того, вагомою особливістю веб-сайтів РДА є можливість служити засобом виконання зобов'язань відповідних органів, оскільки вони повинні

розміщувати на веб-сайтах спеціальну інформацію, пов'язану із сучасними потребами людського буття та діяльності, а саме, стан екології, процесу купівлі-продажу, політичні події і т.д.

Каталог послуг найкраще представлений на сайті Світловодської РДА [94]. В такому каталозі послуги добре структуровані за напрямками, які надають можливість споживачам чітко зорієнтуватися у тому, до якої рубрики звертатися, якщо ти маєш скористатися послугою.

У п. 1. у галузі соціального захисту, що надає можливості для забезпечення реалізації державної політики стосовно соціального захисту населення, які мають потребу в допомозі та соціальній підтримці з боку держави – одна з головних задач головного управління праці та соціального захисту громадян райдержадміністрації, яка містить наступні лінії доступу: Система пільг, Соціальний захист непрацездатних членів суспільства, Державна поміч сім'ям з дітьми, Державна соціальна поміч малозабезпеченим сім'ям, Державна соціальна поміч інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, Житлові субсидії, Державна поміч при народженні дитини.

Приклади бланків та заяв, які записуються населенням для надання усіх видів соціальної допомоги. Персональна облікова картка для узяття пільговика на персоніфікований облік.

У п. 2. у галузі юридична поміч населенню містяться: Захист прав користувача; Соціально-трудова відносина; Майнові відносина; Звертання населення (Закон України «Про звернення громадян» [37]. Графік та порядок здійснення прийняття населення в органах виконавчої влади), Судочинство, Нотаріат.

Черговими рубриками відзначені: 3. Громадянство України (Порядок набуття і припинення громадянства); 4. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання (Пересування на території України, Реєстрація та облік фізичних осіб за місцем проживання); 5. Робота (Біржа праці, Робота за

сумісництвом, Працевлаштування, Охорона праці, Соціальне страхування, Профспілки, Працевлаштування за кордоном).

Виокремлений п. 6. – Сім'я, дім, оселя. Тут подана юридична інформація – Сімейне право, Діти (Народження. Реєстрація. Державна поміч), Соціальна робота з дітьми та молоддю, Державна поміч сім'ї, Комунальні платежі, Будівництво, ремонт, перепроєктування помешкання, Кредитування житла, Послуги бюро технічної інвентаризації, Приватизація помешкання, Субсидії та пільги, Купівля/продаж нерухомості, землі, Купівля та реєстрація транспортних засобів.

п. 7. – Здоров'я. Цей пункт розподілено по рубриках: Сімейна медицина, Безоплатне медичне обслуговування, Профілактика хвороб, Санаторно-курортне лікування, Лікування за кордоном, Нетрадиційна медицина.

В галузі освіти вказано можливості одержати послугу по напрямках: Освіта в кредит, Навчання у вищих навчальних закладах, Наукове та освітнє співробітництво, Освіта за кордоном. Молодь має можливість ознайомитися з інформацією стосовно державних молодіжних програм, молодіжного кредитування, професійної орієнтації.

Культура та духовність представлена пунктами доступу стосовно культурної спадщини, Релігії та релігійних організацій.

Рубрика Екологія, розглядає широке коло запитань: Чорнобиль, Захист громадян і територій від надзвичайних ситуацій, Природокористування та охорона навколишнього середовища і т.д.

Розглянуті запитання виїзду за кордон (Порядок оформлення, Агенства України за кордоном), Науки і технологій та Наукової діяльності.

У каталозі послуг Світловодська РДА [94] зауважила про права громадянина, в тому числі, Права жінок, Права дітей, молоді, Соціальний розвиток села (Перебудова в сільськогосподарській галузі та Розвиток соціальної інфраструктури села), а ще такі важливі для людини теми як

доходи (Оподаткування, Додаткові надходження, Спадщина, Заробітна плата), Спорт і туризм, Зв'язок, телекомунікації та інформатизація.

Таким чином, в основних моделях послуг, що рекомендовані у цьому районі, наведена розширена предметна класифікація послуг, яка враховує усі нормативні рекомендації. Зацікавленість працівників інформаційно-комп'ютерного відділу сприяє результативному застосуванню функцій, які зобов'язані виконувати РДА. Електронні джерела державного документообігу мають значні переваги, які гарантують реалізацію державної політики та надають у цій сфері численні інформаційні послуги, забезпечуючи прозорість та правову гарантованість їх виконання.

3.2. Структура веб-сайтів РДА за тематичними напрямками

Структура веб-сайтів тісно пов'язана з напрямками діяльності РДА та її функціями.

Варто підкреслити, що примноження інформації передбачає її збільшення, в тому числі публікацій офіційних документів, інформацій по різних напрямках, статистики, хроніки чи новин. Разом з тим, оперативна сутність електронних інформаційних ресурсів є їх головною перевагою, тому конкретна тематика ресурсів з врахуванням типових вимог, залежить, ще й від певних задач РДА, умов, які формуються та регіональної специфіки.

Загальні напрямки у першому наближенні показує у структурі такого довідкового апарату сайту як його карта. Як приклад повноцінної мапи сайту, взято до аналізу змісту ресурсів карту сайту Світловодської РДА (Додаток 2).

Вцілому виокремлюємо декілька великих комплексів інформаційних ресурсів.

Перший вид – адміністративна інформація. Тут знаходяться такі сторінки як: Голова райдержадміністрації (розміщується коли назначений, біографічна довідка та фото, доручення), заступник голови, апарат РДА з переліченням усіх структур та особовий склад з телефонами та адресами, фотографіями, графік приймання, графік «гарячих ліній». До комплексу

відносяться документальні джерела нормативно-правового характеру, серед яких – Закон «Про структуру місцевих державних адміністрацій»[88], регламент РДА, розпорядження голови райдержадміністрації, задачі та функції РДА, режим роботи, державна служба та документи управліннь державної служби, графіки особистого приймання, положення про управління та відділи і т.д. До цієї галузі відносять закони і положення стосовно державної служби. Тут же інформується про заходи РДА, вакансії, окремо виділена рубрика «Звернення громадян». Деякі РДА розташовують й проекти законів, які обговорюються, а саме, про місцеве самоврядування, законодавчі і нормативні акти з питань бюджетної політики, підручники з ділової мови, іншу інформацію, яка може бути необхідною державному службовцю.

Загальні відомості розміщуються у Паспорті району, де показані прапор і герб району та усебічно характеризується район. Паспортні відомості виділяються за рубрикою «Паспорт району» чи за назвою району. Інформація розміщена за такими інформаційними комплексами як адреса, загальні відомості про район, географічні дані, кордони, адміністративно-територіальні одиниці, місцеві ради, апарат РДА, громадськість, зайнятість громадян, промисловий комплекс, сільське господарство, інвестиції та будівництво, зовнішні інвестиції, інноваційна діяльність, фінанси, малепідприємництво та інфраструктура його підтримки, зовнішньоекономічна діяльність, транспортний комплекс і зв'язок, торгівля і сфера послуг, навчальні установи, соціально-культурна сфера, культосвітні установи, конфесійна приналежність. Основний напрямок – державні послуги. Спеціальні рубрики присвячені нормативно-правовій базі у цій сфері, а саме, публікація законів, розпорядження, пояснення стосовно порядку звернення, графіки прийомів, гарячі лінії, консультації, звітні документи, підсумки роботи у цій сфері, каталоги послуг, тлумачення права на послугу і т.д.

Документи стосовно соціально-економічного розвитку району, передусім, нормативна база, регулювання ліцензування, державних закупівель, державної реєстрації, регуляторна політика, проекти підготовки регуляторних актів органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, реєстр регуляторних актів, звіти про відстеження результативності реалізації регуляторних актів, зв'язки, дозвільна система, громадські слухання, рішення про створення експертних комісій, районні програми розвитку малого підприємництва. У цій сфері щеподається інформація про корегування цін на паливно-енергетичні ресурси, акредитаційну політику, перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, державного та комунального сектору.

Окремий напрямок цієї дії – розвиток промисловості та сільського господарства в районі. У промисловості інформація розгортається за структуруванням на: основні галузі, потенціал, основні підприємства, звіти та підсумки, податки та збори, зовнішньоекономічна та внутрішньоекономічна діяльність, розвиток малого підприємництва, програми економічного розвитку, тендери на відбір інвестиційних проектів об'єктів малого та середнього підприємництва і т.д. Виставляється нормативна база, розпорядження голів РДА стосовно програм та певних дій розвитку галузі, документація стосовно планів – звітів, рішень, перевірок, внесення змін і т.д.

На сайтах виставляється інформація РДА про затвердження районного бюджету та хід його виконання, доходи та витрати районного бюджету.

За такою ж схемою представляються інформаційні джерела стосовно розвитку сільського господарства, підприємництва, агропромислового потенціалу. Подається інформація стосовно земельного контролю, землеустрою та перебудови земельних відносин, земельні ресурси та ефективність застосування земельного фонду району, список планових землепорядних органів та інше.

Соціокультурний напрям представлений такими напрямками як:

1. Наука та освіта, де подається інформація про навчальні установи, зміни в освітньому процесі.

2. Охорона здоров'я щемістить переліки та інформацію про медичні та санаторно-оздоровчі заклади, санаторії, пансіонати та інше.

3. Культура і традиції. Один з найрозвинутіших напрямів інформаційних ресурсів РДА. Тут подається перелік музеїв, заповідників, бібліотек, артистичних та художніх колективів, різноманітні заходи – концерти, фестивалі та інші події культурного буття. Виставляється інформація про археологічні та писемні згадки, клуби, концерти, свята.

4. Спорт і туризм. Розвиток спорту, спортивних успіхів, спортивні школи та спортсмени, інформація про спортивні заходи. В галузі туризму подаються туристичні шляхи, готелі, кемпінги, паломницькі тури, про можливості відпочинку різних видів, унікальні туристичні об'єкти та шляхи, природні пам'ятки, спортивні та туристичні компанії, клуби, урочисті події у спортивному житті та туризмі.

5. Особливої уваги заслуговує напрямок, пов'язаний з вихованням молоді. Такий напрямок містить інформацію про турніри для молоді, фестивалів серед молоді.

Тематичні рубрики на сайтах РДА вказують на загальнодержавні актуалізовані історичні події та акції, а саме, на Чорнобиль (інформація, стан, події, соціальний захист) та Голодомор (виставки, промови та звертання Президента України, Ухвалення Закону «Про Голодомор України 1932–1933 рр.», документи, події, пов'язані із відкриттям пам'ятників жертвам Голодомору, хроніки подій стосовно вшанування пам'яті та інше). Крім того, тут виставлені важливі запитання демократизації України, а саме, обговорюються запитання проектів законодавства стосовно органів місцевого самоврядування в Україні та децентралізації влади, Конституційних положень, повноважень органів влади та управління, виборів у Верховну Раду та інше.

Тематичні рубрики мають змогу змінюватися, залежно від специфіки проблем, що їх обговорюють в Україні, чи таких, які відіграють вагомую роль на районному рівні. Це суспільно-політичні та повсякденні запитання, які цікавлять громаду. Так, на правому меню веб-сайту Новомиргородської РДА [75] приміщена сторінка стосовно Конституції – Основного Закону України [55]; роль ЗМІ у зміцненні свободи слова, обговорюється запитання децентралізації влади та діяльність органів місцевого самоврядування, стан ремонту, утримання та будівництва автомобільних доріг, організація відпочинку та оздоровлення дітей у літній період, стан шкільної освіти, соціальний захист ветеранів, реалізація прав населення на звертання, політика захисту прав споживачів та інше.

Головні сторінки та мапи сайтів гарантують зв'язки із всіма ресурсами через систему посилань та гіперпосилань. Це дозволяє набагато підвищити рівень забезпечення користувачів інформацією та зручністю організації ресурсів та зв'язків між ними.

Для підтримання зручного пошуку по інших ресурсах, введена система значних відсилок, яка надає можливість подивитися систему і зв'язки по всіх сторінках, які відбуваються в цій документально-інформаційній системі.

Таким чином, створюючи ресурси за встановленими в законодавчому порядку функціями та напрямками діяльності, способи відображення інформації на веб-сторінках сайтів за межами інформаційної картки на Єдиному Урядовому порталі, не мають чітко регульованої будови. Вона може бути ухваленою, виступаючи з головних принципів діяльності РДА та її районної специфіки, прагненням РДА відобразити свою структуру пріоритетів в інформаційному просторі України [118, с. 59].

3.3. Статистика відвідувань веб-сайтів РДА

Про реалізацію інформаційної функції свідчать відомості про користування сайтами. Не зважаючи на те, що, ці відомості винесено для показу не на всіх сайтах, а низка сайтів покищо не може вважатися остаточно створеною та перебуває на стадії розробки конкретних рубрик чи покращення, ті відомості, які є в доступі цілком дають дозвіл уявити розвиток інформаційних послуг та зацікавлення інформацією сайтів через аналіз статистики відвідувань.

Статистичний аналіз користування ресурсами є мірилом користування ресурсами, проводиться з метою аналізу обміну інформацією між суспільством та ресурсами сайтів передусім, кількісний аналіз відвідувань сайтів, аналіз статистики звернень громадян з пропозиціями, наріканнями, зверненнями через консультації на сайті, поштову скриньку, та внаслідок прямого звертання до адміністрації, прийом громадян.

Аналіз інтенсивності користування онлайн-ресурсами веб-сайтів порталу здійснюється шляхом автоматизованого опрацювання log-файлів, які створюються щоденно операційною системою веб-сайту. Програма аналізу дозволяє одержати широкий спектр інформації, а саме, кількість виданих файлів, їх повний обсяг, кількість користувачів та інше.

Досить велика кількість РДА розміщує таку інформацію у відкритому доступі на головній сторінці сайту. Ця статистика є у Вінницькій [16], Хмельницькій [116], Миколаївській РДА [69]. Різні РДА фіксують різну кількість відвідувань сайтів за весь час існування, по роках, щомісячно, щоденно.

Найбільша кількість відвідувань характеризує закономірно, сайт Вінницької РДА [16]: разом зафіксовано 1.679.765 відвідувань станом на цей час.

На сайті Вінницької РДА не опублікована статистика по роках, проте, динаміка збільшення відвідувань простежується на прикладі такої передової в галузі оформлення та організації статистичного обліку як Миколаївська РДА, яка за три роки зафіксувала приблизно 500 тис. відвідувань.

Вона ж подає нам збільшення популярності користування електронними ресурсами: за 2014 р. – 25.406; за 2015 – 133.451, а лише за 10 місяців 2016 р. – 283.290 відвідувань. Таким чином, збільшення відвідування сайтів у такій великій прогресії вказує на реалізацію інформаційної функції сайтів РДА.

За різний період існування сайт Вінницької РДА відвідало 1.679.765 користувачів, Миколаївської РДА – 1.473.978, та Хмельницької РДА – 202.349 користувачів.

Загальні підрахунки показали, що за грудень 2016 р. виставлені в Інтернеті відомості демонструють: у Миколаївській – 15.574; Вінницькій – 52.733 та Хмельницькій – 20.334. Такий порядок цифр свідчить про часте використання інформації сайтів РДА.

Так, на найвищому рівні річний облік відвідування проводиться у Миколаївській РДА, де, до речі, немає відомостей у вигляді стандартного автоматичного лічильника, котрий найчастіше публікується на головній сторінці веб-сайту, а здійснюється своєрідне посилання на сторінку, де подана статистика у вигляді зведеної таблиці, де пропонується передивлятися розширену статистику за роками.

Так, статистика відвідувань в Миколаївській РДА [69] здійснюється за роками та місяцями. У 2016 р. виглядає таким чином. Загальна кількість: 283.290. Помісячно: січень – 6.031; лютий – 5.994; березень – 8.631; квітень – 10.006; травень – 12.035; червень – 16.678; липень – 15.827; серпень – 15.608; вересень – 13.675; жовтень – 15.574; листопад – 15.385; грудень – 15.574.

За добу до різних РДА на веб-сайти звертається від 60 до тисячі користувачів, залежно від суспільно-політичних подій та економічної, соціально-правової політики Уряду. Так, у однотипних умовах, Вінницька РДА за добу налічує більш як 1585 звернень, Хмельницька – більше 1474, Миколаївська – 1368 звернень.

Нажаль, відсутня на рубриках сайтів будь-яка інформація про застосування інформаційно наповнених сайтів Світловодської [94], Києво-Святошинської [47], Новомиргородської [75] РДА, де ця статистика не опублікована для ознайомлення споживачам. Звертання до адміністраторів таких сайтів підтвердило, що відвідування таких сайтів коливається від 90 відвідувань (Хмельницька) до 600 – Вінницька. Цілком зрозуміло, що насичення сайтів має досить вагоме значення для відвідувача.

Найбільша кількість звертань стосується хроніки подій – від 28 до 36 %; запити соціально-правового характеру та послуги – від 16 до 22% (вводячи ознайомлення з головною сторінкою, приймальною, картою сайту, каталогом послуг, консультації стосовно оформлення звертань, пропозицій та нарікань), вихід на тематичні та наукові ресурси, а також публікації, фотовиставки, інші актуальні ресурси (а саме, Велика Вітчизняна війна, Голодомор та інше) – від 14 до 20 %; нормативно-правовою базою користувалося 8–9 %; адміністративною інформацією – 5–7,5 %. 13 % користувачів використовує можливості мережі та цікавиться ресурсами в галузі культури, туризму, відпочинку, автошляхів і т.п.

Широко використовуються методи спілкування зі споживачами сайтів по різних напрямках, аналізуються типові запитання, збільшується кількість послуг, які надаються через сайт, працює пошта, існує «гаряча лінія», рубрики опитування по певних питаннях організації дизайну, зручності користування ресурсами, та інше. На головній сторінці та на сторінках звернень громадян показані пропозиції запропонувати свій лінк, сторінку, матеріали та інше, які дозволяють збільшити інформаційні можливості сайтів. Тут же пропонується поставити запитання та обговорити ці питання на форумі. Форум є особливою формою спілкування, яка дозволяє виявити рішення стосовно актуальних питань щодо діяльності Уряду та РДА у дискусії, обміні думками та інше.

Висновки до розділу 3.

Формування веб-сайтів спирається на Порядок функціонування веб-сайтів, де закріплено потреби та засади створення інформаційної будови веб-сайту органів виконавчої влади: на сайті повинні бути представлені дві суттєво різні групи об'єктів (інформація відповідно до компетенції органу виконавчої влади та інформація, інакше кажучи, про орган виконавчої влади), яким відповідають дві частини структури. Разом з тим, передбачається внутрішня ієрархічна структура та відповідна класифікація матеріалів за принципами важливості інформації та її непротирічності, можливість розвитку інформації, збільшення складу та обсягу матеріалів кожної групи, відкриття нових рубрик без переструктурування, зручність пошуку у користуванні, зрозумілість назв класифікаційних рівнів (рубрик) широкому колу користувачів. Для кожної групи повинні бути передбачені інструментальні методи навігації в її рамках та в цілому сайту. Статичні, динамічні та потокові матеріали повинні подаватися деякими цілісними блоками відповідно до тематики.

Веб-сайти РДА формуються у взаємозв'язку із Єдиним урядовим веб-порталом на засадах уніфікації технічного, технологічного, інформаційного та організаційного забезпечення функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади з врахуванням рівня розвитку інформаційної інфраструктури і технологічних можливостей кожного із фіксованих органів. Структура головної сторінки веб-сайту РДА повинна відповідати структурі головної сторінки Єдиного веб-порталу. Це передбачається на Головній сторінці сайту, карті сайту, постійністю лівого, правого, верхнього та нижнього полів навігації. Стандартизована за структурою інформаційна картка району висвітлює довідкову письмову інформацію за нормативними рубриками, які формують своєрідний «паспорт» району: історія району (адміністративно-територіальний поділ, влада, кордони, населення, економічний потенціал, культура і традиції, природа і екологія), контактна інформація. Така картка розміщується в центрі сторінки. Кожна сторінка РДА на Урядовому порталі має копірайт Кабміну.

Однією із основних функцій РДА та задач формування веб-сайтів є обов'язковість надання через них інформаційних послуг, які регулюються «Порядком надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд». Запрограмовано чотири типи інформаційної послуги: інформування (надання інформації про державні (адміністративні) послуги); одностороння взаємодія (гарантована можливість споживачу одержати електронну форму документа); двостороння взаємодія (гарантована можливість обробки електронної форми документа, вводячи ідентифікацію); здійснення трансакцій (електронна реалізація згоди прийняття рішень та їх доставка). З цією метою на веб-сайті створюється «Каталог послуг», який включає весь перелік державних (адміністративних) послуг, які надає РДА і які систематизовані за сферами їх призначення – громадянам України, юридичним особам України, державним службовцям України, адміністративні послуги.

Будова сайту самої РДА, на котрій дозволяється виходити з картки Урядового порталу та окремо, передбачає звичайну структуру: центральна сторінка та спеціальні сторінки, доступ до яких здійснюється через центральну. Проте, кількість, зміст та розміщення розділів та рубрик, відкриття нових сторінок сайту у значній мірі залежить від концепції сайту конкретної РДА та специфіки використання нею деяких функцій, які відображаються на карті (мапі) сайту.

Центральна сторінка веб-сайту РДА представляє інтегровану інформацію і надає основне орієнтування в системі інформаційних ресурсів як РДА, так і зв'язках та лінках з міжнародними та внутрішньодержавними ресурсами. Вона охороняється копірайтом райдержадміністрації відповідного району. Центральна сторінка має уніфіковану форму навігації з Урядовим веб-порталом. Вона містить карту сайту району чи список головних початкових сторінок, відомості про районну державну адміністрацію, її склад та офіційну адресу, структуру РДА, кадрові зміни, нормативно-правові документи котрими керується РДА у своїй діяльності, анонси, новини,

історію району, її символіку, відомості про розвиток економіки району, фінансовий стан, соціально-гуманітарну сферу, населення, суспільство, каталог послуг, інформацію суспільно-політичного та соціально-правового характеру, конкурси, тендери, звернення та приймання громадян, форум, фотогалерею, лінки (зв'язки з іншими ресурсами), гостьову книгу та інше. На головній сторінці виставляють доступ до інформації про поточні актуальні запитання, по яких уряд схвалював відповідні постанови та рішення чи актуалізував обговорення запитання, а ще місцеві події, які мають вагомий районне значення.

Наступна будова сайту ґрунтується на структурі функціональних зобов'язань РДА та розвитку ініціативних ресурсів РДА. У цій сфері унормовані лише засади подачі інформації, тому структура сайтів та змістовне насичення рубрик, їхня кількість та розгалуженість у значній мірі залежить від концепції РДА. За комплексами це: адміністративно-управлінська інформація стосовно діяльності РДА та розвитку соціально-економічної галузі суспільства, послуги, розвиток соціокультурної галузі. Головні сторінки та мапи сайтів гарантують зв'язки із всіма ресурсами за допомогою системи посилань та гіперпосилань. Це дозволяє неабияк підвищити рівень забезпечення користувачів інформацією та зручність організації ресурсів та зв'язків між ними.

Найбільше явище ініціативного розвитку документально-інформаційних ресурсів відбувається у гуманітарній сфері ресурсів веб-сайтів РДА, яке відображає реалістичне значення цього інформаційного ресурсу на духовний розвиток суспільства. Це проявляється в таких рубриках як історія краю, символіка, видатні діячі, культура і традиції українського народу та інших народів, які проживають на цій території, різноманітних культурно-мистецьких заходів, розкритті духовних архівних першоджерел, пам'яток історії, туристичних маршрутів, охорону унікального природного ландшафту, розвиток інформації стосовно патріотичного виховання, освіти,

науку та інше. Великий рівень використання веб-сайтів споживачами – свідчення їх інформативності та суспільної значимості.

ВИСНОВКИ

Питання щодо електронних інформаційних ресурсів як об'єкта документознавства та архівознавства порушувалися у працях С. Кулешова, М. Слободяника, Я. Чепуренко – виконано дослідження окремих специфічних видів ресурсів органу виконавчої влади, зокрема, порталу «Архіви України» (Г. Боряк, Г. Папакін, А. Кисельова). Однак, у цілому питання нормативної бази, структури, функцій, змісту документальних та інших інформаційних ресурсів веб – сайтів РДА комплексно не досліджувалися.

Реалізація завдань документознавчого дослідження веб – сайтів РДА потребувало з'ясування низки понять сфери Інтернет – технологій. Однак остаточного узгодження трактування окремих понять, наприклад, «веб – документ», «веб – ресурси», «веб – сайт» з позицій документознавства та інформатики досягнуто не було. Зазначені й інші поняття були прийняті з умовними трактуваннями, застосовуваними тільки у межах цього дослідження. Це було зумовлено різними підходами вчених до визначення змісту понять в даних науках, що спричинило тільки часткові загальні засади формулювань (наприклад, щодо визначення поняття «документ» як запису інформації за характеристиками жанру твору або номіналу офіційної інформації).

Водночас, відзначено специфічні особливості «веб – документів» порівняно з документами з паперовим носієм. На відміну від паперового документа, що фіксує певний зміст, на сторінках веб – сайту як масиву організованої певним чином документної інформації, тексти нарощуються, щомісячно регулюється та контролюється його наповнення на нормативну відповідність. Тому цей ресурс постійно розвивається і містить у своєму складі як статичну, так і динамічно змінювану інформацію. Хоча веб – сайти РДА за всіма своїми ознаками відповідають класичному розумінню документально – інформаційної системи, вони відрізняються від, наприклад, локальних електронних систем (зокрема, електронного документообігу в

установі), оскільки є системою відкритого типу, яка передбачає наявність зв'язків з іншими документально – інформаційними системами в Інтернеті.

Нормативно – правова база, що регламентує діяльність органів виконавчої влади, у тому числі РДА, та формування й функціонування їх веб – сайтів складається з декількох напрямів:

1) акти, що утверджують демократичні засади створення, обігу та використання інформації, формування інформаційного простору України, вітчизняних інформаційних ресурсів в мережі Інтернет;

2) акти, що спрямовані на розвиток законодавства щодо діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, документування їхньої діяльності, висвітлення їх роботи засобами масової інформації, реалізації прав громадян щодо участі в державному управлінні та захист їх інтересів;

3) акти, що унормовують створення веб – сайтів та реалізацію їх функцій, фіксують основні вимоги до побудови сайтів (уніфікують форму веб – сайтів, їх структуру, види інформації), верифікацію розміщеної інформації.

Веб – сайти РДА створюються у системному взаємозв'язку із Урядовим веб – порталом на засадах уніфікації технічного, технологічного, інформаційного та організаційного забезпечення. Структура головної сторінки веб – сайту адміністрації повинна відповідати структурі головної сторінки Урядового веб – порталу. Це вже передбачається на Головній сторінці сайту, карті сайту, постійністю лівого, правого, верхнього та нижнього полів навігації. Стандартизована за структурою інформаційна картка висвітлює довідкову текстову інформацію як «паспорт» району: історія регіону (відомості про адміністративно – територіальний поділ, владу, кордони, населення, економічний потенціал, культуру і традиції, природу і екологію), контактна інформація.

Головна сторінка веб – сайту районної державної адміністрації містить інтегровану інформацію і дозволяє здійснювати загальне орієнтування в

системі інформаційних ресурсів як власне РДА, так і у зв'язках та лінках з міжнародними та внутрішньодержавними ресурсами. Головна сторінка має уніфіковану з Урядовим веб – порталом форму навігації. Вона містить карту сайту району або список основних стартових сторінок, відомості про районну державну адміністрацію.

Ієрархічна побудова усіх без винятку сайтів РДА ґрунтується на системних, міжсистемних та внутрішньосистемних зв'язках. Сайти РДА є елементом ієрархічно побудованих ресурсів органів виконавчої влади, мають зв'язки з ресурсами Урядового порталу, центральними та місцевими органами виконавчої влади. На сайтах передбачений зв'язок з веб – ресурсами Адміністрації Президента України та Верховної Ради України, органами місцевого самоврядування. Внутрішні взаємозв'язки між сторінками відображаються на карті сайту та враховують як організаційну структуру адміністрації, так і напрями діяльності, що пов'язуються за певними питаннями або темою.

Офіційним джерелом та підґрунтям у формуванні всіх документаційних та інших документально – інформаційних ресурсів РДА є документування управлінської діяльності за напрямками діяльності їх відділів та управлінь, що фіксує різні форми реалізації РДА покладених на них обов'язків. Одночасно виконання цих функцій відображено і на веб – сайтах, де розміщено: документи з адміністративно – управлінської діяльності РДА; завдання та нормативно – правові акти щодо діяльності та функції як РДА в цілому, так і за управліннями та відділами; акти регуляторної діяльності, правила реєстрації, ліцензування окремих видів діяльності, зразки документів, необхідних для звернення громадян до органу. Розміщуються документи щодо виконання бюджету, цільових програм, переліку і форм надання комунальних послуг тощо.

Одним із напрямів діяльності РДА є послуги, що надаються юридичним особам, громадянам, держслужбовцям, зокрема, консультації та допомога в оформленні документів щодо організації економічної, суспільної

діяльності, соціального захисту, охорони та реалізації конституційних прав громадян у різних сферах суспільного життя (працевлаштування, соціальне забезпечення, послуги у галузі медицини, освіти, культури, охорони сім'ї тощо). Вони мають розвинену структуру і відображені у каталогах послуг.

Важливою є робота із зверненнями, скаргами, пропозиціями, що є складовою інформаційних ресурсів веб – сайтів РДА і регулюється Законом України «Про звернення громадян», який унормовує права громадян щодо їх участі у вдосконаленні державного управління, захист їх інтересів та прав. На сторінках веб – сайтів пояснюються механізми зв'язків з громадськістю та зворотного зв'язку, подаються регламентуючі документи, вміщуються накази голів РДА, юридичні поради, зразки документів, листи громадян, а також доповідні записки, звіти, інші документи, що містять інформацію щодо виконання роботи з певного питання.

Електронні ресурси державного документообігу мають значні переваги порівняно з паперовими. Вони дозволяють оперативно надавати численні інформаційні послуги, забезпечувати прозорість та юридичну гарантованість їх виконання. Ресурси веб – документів РДА не повністю відображають документаційні фонди РДА (вони мають лише часткову спільність). Значна частина веб – документів є не електронною копією службових та інших офіційних документів РДА, а створюється на підставі аналітико – синтетичного опрацювання їх інформації. У цьому аспекті зазначені веб – документи можна вважати оригінальними документами різних жанрів і номіналів.

Накопичення та зміст інформаційних ресурсів районної державної адміністрації відбувається на більшості сайтів на значно ширшій, ніж документаційний фонд адміністрації, джерельній базі. Зокрема, залучаються електронні ресурси інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, матеріали преси, видань установ культури, наукових установ, закладів освіти, підприємств тощо. Це суттєво підвищує інформативність веб – сайтів. Наповнення, форми подання та

використання таких веб – ресурсів значною мірою залежить від ініціативи власне районної державної адміністрації. Залучення інших джерел, періодичне аналітичне опрацювання інформації як чинник покращення реалізації функцій РДА, розширення доступу, у тому числі щодо досягнень науки, культури, освіти, презентації історичних пам'яток, визначає окрему роль веб – сайтів РДА, як виду ресурсу органів виконавчої влади, що існує в мережі Інтернет і має нову інформаційну якість – репрезентувати оперативну джерельну базу соціокультурних процесів в Україні в електронній формі, що знаходиться у відкритому доступі. Чинна законодавча та інша нормативно – правова база дозволяє розвивати веб – ресурси в двох площинах. Веб – портали і сайти РДА почали виконувати як державотворчу, так і за власною ініціативою соціокультурну функції, шляхом репрезентації різних веб – документів про історію регіону, стан та перспективи розвитку його економіки, культури, науки, освіти. Подальше наповнення сайту залежить від діяльності структур РДА та розвитку ініціативних ресурсів РДА. У цій сфері унормовано лише принципи подання інформації, тому структура сайтів та змістовне наповнення рубрик, їхня кількість та розгалуженість залежать від концепції сайту конкретної адміністрації.

Веб – сайт районної державної адміністрації як документально – інформаційна система виконує низку взаємопов'язаних загальних та спеціальних функцій.

Загальними функціями є:

1. Інформаційно – кумулятивна. Вона знаходить вияв у тому, що інформація, яку продукує адміністрація, накопичується, упорядковується та зберігається у вигляді веб – документів та даних як в нормативній, так й ініціативній частинах.

2. Соціально – комунікаційна. Її зміст зумовлений реалізацією різнопланових соціальних зв'язків між органами виконавчої влади та суспільством, як з його структурними елементами та іншими інформаційними системами, і наявністю безпосереднього зворотного зв'язку

з громадськістю через низку спеціальних рубрик, що дозволяє здійснювати обмін інформацією, починаючи від «гарячої лінії» та «поштової скриньки» і закінчуючи пропозиціями відкрити нову сторінку або впровадити зв'язок з іншими ресурсами, сайтами. Це система, що реагує на вплив середовища і сигнали, що надходять ззовні.

3. Загальнокультурна. Зміст веб – ресурсів відображає як ретроспективну, так і сучасну історико – культурну інформацію про розвиток освіти, науки та техніки, культуротворчі процеси в суспільстві та інформаційно впливає на розвиток матеріальної та духовної культури України у її різних сферах.

Спеціальними функціями є:

1. Управлінська. Зміст веб – ресурсів районної державної адміністрації має бути спрямованим на реалізацію державних завдань у галузі суспільного розвитку.

2. Правова. На веб – сайтах представлені законодавчі та інші нормативно – правові акти, що фіксують правові норми, інші документи, що здійснюють правове регулювання, а також відображають зміни правових норм. Крім того, система сприяє реалізації та захисту соціальних прав юридичних осіб та громадян України.

3. Джерелознавча. Вона виявляється у тому, що формуються ресурси, які містять інформацію з різних напрямів соціально – економічного та політичного життя суспільства і після виконання оперативної функції найбільш цінна їх частина, не відображена у документаційних фондах РДА, має бути переданою на архівне зберігання і набути функцій архівних документів та історичних джерел. Разом з тим, інформація веб – сайтів у відкритому інформаційному просторі вже у період їх оперативного існування може бути використаною для проведення історичних, економічних, соціологічних та інших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 47 готовых решений для создания Web-сайту (+ DVD-ROM) / А. Г. Богданов и др. – М. : Триумф, 2009. – 272 с.
2. 5 найбільш популярних сайтів світу // Контракти. – 2010. – 15 лютого (№7). – С. 48.
3. Антоненко В. М. Сучасні Internet-технології : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Антоненко В. М., Терейковський І. А., Терейковська Л. О. – Ірпінь : Нац. акад. ДПС України, 2007. – Ч. 1; Держ. податк. адмін. України, Нац. акад. держ. податк. служби України, Київ. фін.-екон. коледж НАДПС України Основи Web-дизайну, 2007. – 204 с. – Бібліогр.: с. 201.
4. Асеев Г. Методологія підходів до автоматизації документообігу: системи // Вісн. Кн. палати. – 2004. – № 6. – С. 17-19.
5. Асеев Г. Управління сучасним документообігом: теорія, структура, методи // Вісн. Кн. палати. – 2004. – № 5. – С. 32-36.
6. Асеев Г. Методологія електронного документообігу: динамічні архіви / Г. Асеев // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 2. – С. 22-25.
7. Асеев Г. Методологія електронного документообігу: схеми і вимоги до них / Г. Асеев // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 3. – С. 29-32.
8. Бездрабко В. Діловодство й управлінське документознавство: послідовність побутування та паралелі співіснування // Державне управління і право. Зб. наук. праць. У 2-х ч. / Київ. нац. ун-т к-ри і мистецтв; Ін-т державного управління і права. – К. : 2006. – Вип. 1. – Ч. 1. – С. 156-174.
9. Беляев А. В. Построение навигации для иерархических структур в WEB – системах управления WEB – сайтом / А. В. Беляев // Автоматика. Автоматизация. Электротехнические комплексы и системы. – 2008. – № 2. – С. 54-57.
10. Болдовський В. Дефініція та класифікація онлайнного документа // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 6. – С. 30-32.
11. Болдовський В. Життєвий цикл онлайнного документа // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 8. – С. 30-33.

12. Бородаев Д. В. Веб-сайт как объект графического дизайна. Монография. – Харьков : «Септима ЛТД», 2006. – 288 с.

13. Боряк Г. В., Папакін Г. В. Архіви України і виклики сучасного суспільства: Штрихи до колективного портрета користувача архівної інформації // Архіви України. – 2003. – № 1-3. – С. 48-52.

14. Боряк Г. В. «Архіви, Пам'ять і Знання»: Нове гасло «відкритого конгресу» Відкритого суспільства (XV Міжнародний конгрес архівів 23-28 серпня 2004 р., м. Відень, Австрійська Республіка) // Офіційний веб-сайт Держкомархіву України – Режим доступу : http://www.archives.gov.ua/Problems/XV_Congress.php.

15. Бурило Юрій. Правовий режим веб-сайту як засобу масової інформації в Україні / Юрій Бурило // Юридична Україна. – 2011. – № 12. – С. 26-30.

16. Вінницька : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vinrda.gov.ua>. – Заголовок з екрана.

17. Вовк О. Б. Методи та засоби підвищення життєздатності веб-сайту як інформаційного продукту: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Вовк Олена Борисівна; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів, 2013. – 20 с.: іл., табл. – Бібліогр.: с. 17-18.

18. Гаевский А. Ю. Самоучитель по созданию Web-сайтов : HTML, JavaScript, DHTML / А. Ю. Гаевский, В. А. Романовский. – 2-е изд. – К. : А.С.К., 2006. – 480 с.: ил., табл.

19. Ганзикова Г. Сайт – лицо учреждения / Галина Ганзикова // Библиотека. – 2010. – № 2. – С. 47-52.

20. Гендін Н. І. та ін. Використання формалізованих методів при підготовці тексту для веб – сайтів установ культури / Н. І. Гендін, Н. І. Кілковий, О. І. Алдохін // Наукові та технічні бібліотеки. – 2008. – № 3. – С. 29-35.

21. Гендін Н. І. Лінгвістичні засоби проектування контенту веб-сайтів / Н. І. Гендін // Наукові та технічні бібліотеки. – 2008. – № 3. – С. 5-14.

22. Гончаренко А. П. Концепція створення термінологічних стандартів у сфері інформації і документації // НТІ. – 2003. – № 3. – С. 20-23.

23. Гусев В. С. Аналітика веб-сайтов : [использование аналитических инструментов для продвижения в Интернет] / В. С. Гусев. – М. : СПб.; К. : Диалектика, 2008. – 175 с.: ил.(Практика реального бизнеса). – Предм. указ.: с. 171-175.

24. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25-26 травня 2004 р. / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М.С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККіМ, 2004. – 212 с.

25. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики: Зб. матеріалів II Міжнарод. наук.-практич. конф. 17-18 травня 2005 р., Київ : У 2-х ч. / Редкол. Г. В. Власова, Л. А. Дубровіна, М. Слободяник. – К : ДАКККіМ, 2005. – Ч. 1. – С. 243.

26. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Зб. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. 21-23 травня 2007 р., Київ / Гол. ред. М. С. Слободяник. – К. : ДАКККіМ, 2006. – 232 с.

27. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Зб. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. 16-18 травня 2006 р., Київ / Гол. ред. М. С. Слободяник. – К. : ДАКККіМ, 2007. – 355 с.

28. Дорофеева О. Удосконалення доступу до галузевого веб-ресурсу / Ольга Дорофеева // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 1. – С. 3-9.

29. ДСТУ 2732. – 2004. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять: Національний стандарт України. – К. : Держспоживстандарт України, 2005. – 31 с.

30. Дудченко С. В. Электронный документ как полнотекстовый, справочный и библиографический первоисточник // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 50. – Т. 3. – С. 59-64.

31. Єпіфанова О. Роль веб-сайту в бібліотечно-інформаційному обслуговуванні наукової бібліотеки Східноукраїнського Національного університету імені Володимира Даля / Ольга Єпіфанова // Вісник Львівського університету. Серія «Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології». – 2009. – № 4. – С. 235-239.

32. Загорецька О.М. Нормативне та науково-методичне забезпечення організації діловодства в Україні у другий половині ХХ – на початку ХХІ століття: Дис. ... канд. іст. наук 07.00.10 / УНДІАСД. – К. : 2005. – 191 с.

33. Загорецька О. М. Службові документи сучасної організації: Довідник / О. М. Загорецька. – К. : МедіаПро, 2005. – 120 с.

34. Закон України «Про місцеві державні адміністрації». 9 квітня 1999 р/ № 586-XIV – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

35. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» // ВВРУ. – 2003. – № 36. – С. 275.

36. Закон України «Про державну службу». 10 грудня 2015 р. № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

37. Закон України «Про звернення громадян» // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – С. 542.

38. Земсков А. І. Деякі особливості роботи з електронними документами / А. І. Земсков // Наукові та технічні бібліотеки. – 2008. – № 2. – С. 112-125.

39. Интернет-маркетинг на 100 % / Н. Андросов, И. Ворошилова, В. Долгов [и др.]; под ред. С. Сухова. – С.Пб. : Питер, 2013. – 240 с.

40. Іванов В. Документознавча термінологія : Навч. посіб. для студ. спец. «Документознавство та інформаційна діяльність» / Національний ун-т

«Львівська політехніка». – Л. : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. – 167 с.

41. Ілляшенко С. М. Роль веб-культури в формуванні устойчивого розвитку організації / С. М. Ілляшенко, Ю. С. Шипуліна // Економічні проблеми сталого розвитку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24-26 квітня 2013 р.): у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 109-111.

42. Інноваційні технології в науці = Innovativetechnologies in science : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 лютого, 2015 р., Дубай, ОАЕ / ROST Publishing (UAE).– К. : Знання України, 2015. – 121 с.: схеми.– (Міжнародна науково-практична конференція WORLD Science). – Загол. на обкл. англ. мовою. – Містить бібліографію. – На укр., рус., англ. яз.

43. Інфокомунікації – сучасність та майбутнє: четверта Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 30-31 жовтня 2014 р.: зб. тез / Одес. нац. акад. зв'язку ім. О. С. Попова; Оргком. О. С. Антонов, М. М. Балан, Л. Н. Беркман. – Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2014. – На укр., рус., англ. яз. Ч.1: Інфокомунікації – сучасність та майбутнє. – 2014. – 179,[1] с. – Бібліогр. в кінці ст. – На укр., рус., англ. яз. Ч. 2: Інфокомунікації – сучасність та майбутнє. – 2014. – 142 с. – Бібліогр. в кінці ст. – На укр., рус., англ. яз. Ч. 3: Інфокомунікації – сучасність та майбутнє. – 2014. – 159 с. – Бібліогр. в кінці ст. – На укр., рус., англ. яз. Ч. 4: Інфокомунікації – сучасність та майбутнє. – 2014. – 151 с. – Бібліогр. в кінці ст. – На укр., рус., англ. яз.

44. Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 13-15 вересня 2012 р. / Упр. освіти і науки Одес. держ. адм., Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського, Одес. нац. політехн. ун-т; Під заг. ред. Василь Георгійович Спрінсян. – Одеса : Сімекс-прінт, 2012. – 433 с.

45. Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 10-12 вересня 2015 р. / Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського, Харків. держ. акад. культури, Одес. нац. політехн. ун-т; Під заг. ред. Василь Георгійович Спрінсян. – Одеса : Сімон, 2015. – 624 с.

46. Інькова Н. А. Створення Web-сайтів : Навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Інькова Н. А., Зайцева Е. А., Кузьміна Н. В., Толстих С. Г. – Режим доступу: <http://club-edu.tambov.ru/methodic/fio/p5.doc>.

47. Києво – Святошинська : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ks-rda.gov.ua/>. – Заголовок з екрана.

48. Киреев А. Веб-сайт – это просто / А. Киреев // CHIP+DVD. Россия. – 2009. – № 12. – С. 114-116.

49. Кисельова А. Веб-сайт Державного комітету архівів України: історія, реалії, перспективи // Архіви України. – 2003. – № 4-6. – С. 122-129.

50. Кисельова А. Оформлення веб-сторінки офіційного сайту Державного комітету архівів України // Архіви України. – 2003. – № 1-3. – С. 93-99.

51. Кисельова А. Відкриті інформаційні ресурси архівного порталу України: структура, наповнення, моніторинг // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 11. – С. 58-70.

52. Кисельова А. Використання архівних електронних ресурсів: статистика відвідувань архівного порталу України // Архіви України. – 2004. – № 1-2. – С. 158-167.

53. Кисельова А. Українські архівні ресурси в Інтернеті // Архівна та рукописна спадщина – Вип. 9. – К., 2004. – С. 227-236.

54. Кисельова А. Електронна версія архівних фондів України в Інтернеті // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство. Міжвідомчий збірник наукових праць. – Вип. 7. – К., 2005. – С. 7-28.

55. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

56. Копанєва Є. О. Портал наукової періодики: від загально-академічного до загальнодержавного / Є. О. Копанєва // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2007. – № 3. – С. 49-52.

57. Кравцова О.А. Архівний портал ЮНЕСКО – структура, принципи формування та доступу / О. А. Кравцова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2007. – № 3. – С. 53-56.

58. Круг С. Веб-дизайн : книга Стива Круга или не заставляй меня думать. – Пер. с англ. – СПб. : Символ Плюс, 2005. – 200 с.

59. Кулешов С. Управлінське документознавство. – К. : ДАКККіМ, 2003. – 57 с.

60. Кулешов С. Електронний документ у системі сучасного діловодства / С. Кулешов // Архіви України. – 2004. – № 4-6. – С. 50-53.

61. Кулешов С. Г. Документаційні ресурси інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у місцевому органі державної влади / С. Г. Кулешов // Рукописна та книжкова спадщина України. – К., 2005. – Вип. 10. – С. 302-310.

62. Кулешов С. Г. Українське документознавство: сучасний стан та перспективи розвитку: Міжнародна конференція, Київ, 1-3 грудня 2004 року / С. Г. Кулешов // Студії з архівної справи та документознавства. – 2005. – Т. 12. – С. 198-234.

63. Кулешов С. Г. Документ // Українська архівна енциклопедія. Д-М : Робочий зошит / Держкомархів України, УНДІАСД. – К., 2006. – С. 126.

64. Кушнарєнко Н. Н. Документоведєние : Учебник / Н. Н. Кушнарєнко. – 7-е изд., стер. – К. : Знання, 2006. – 459 с.

65. Ландэ Д. В. Поиск знаний в Internet. Профессиональная работа: Пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. – 272 с.

66. Майданик Н. Веб-сайт в мережі Інтернет як особливий об'єкт авторського права / Наталя Майданик // Юридична Україна. – 2008. – № 12. – С. 73-80.

67. Мамчур Л. Розміщення твору в мережі Інтернет як спосіб його використання / Людмила Мамчур // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2011. – № 3. – С. 34-40.
68. Матат Д. Нові технології: веб-квест / Дарина Матат // Освіта України. – 2014. – 23 черв. (№ 23). – С. 10.
69. Миколаївська : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mykolaiv-rda.gov.ua/>. – Заголовок з екрана.
70. Мороз Виктор. Защита авторских прав на веб-сайт / Виктор Мороз // Юридическая Практика. – 2010. – № 16(643). – С. 18-19.
71. Нильсен Я. Веб-дизайн / Я. Нильсен. – СПб : Символ-Плюс, 2003. – 512 с.
72. Нілова І. Документознавство як наукова дисципліна / І. Нілова // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 4. – С. 27-30.
73. Нілова І. Окремі поняття теорії документознавства / І. Нілова // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 7. – С. 29-30.
74. Нілова І. Терміносистема документознавства: нормативна база / І. Нілова // Вісн. Кн. палати. – 2005. – № 9. – С. 23-25.
75. Новомиргородська : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nmrda.kr-admin.gov.ua/>. – Заголовок з екрана.
76. Палеха Ю. Управлінське документування. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2003. – 383 с.
77. Палеха Ю. Культура діловодства в сучасних установах України: становлення, технологія, організація, керування: Автореф. дис. ... канд. іст. наук. 07.00.10 / УНДІАСД. – К., 2005. – 17 с.
78. Паньчик Б. Розробка ефективних веб-додатків (текст на англ. мові) [Текст] / Беата Паньчик // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 11. – С. 443-251.
79. Пасічник О. Г. Основи веб-дизайну : посібник / О. Г. Пасічник, О. В. Пасічник, І. В. Стеценко; за заг. ред. А. М. Гуржія. – К. : ВНУ, 2008. – 335 с.: іл., табл. (Серія «Інформатика. Профільне навчання»).

80. Пасічник О. Г. Основи веб-дизайну : посібник / О. Г. Пасічник, О. В. Пасічник, І. В. Стеценко. – К. : ВНУ, 2009. – 333 с.: іл., табл. (Серія «Інформатика. Профільне навчання» / за заг. ред. А. М. Гуржія).

81. Пасічник Н. Р. Математичні моделі відвідуваності веб-сайтів та методи їх ідентифікації: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 01.05.03 / Пасічник Наталія Романівна; М-во внутр. справ України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів, 2014. – 20 с.: іл., табл. – Бібліогр.: с. 17-18.

82. Пелешишин А. М. Розроблення комплексних веб-сайтів за допомогою мови програмування Perl : [навч. посіб. для магістрів спец. 8.080.404.01] / А. М. Пелешишин, П. І. Жежнич, О. В. Марковець; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2007. – 161 с. – Бібліогр.: с. 161.

83. Пелешишин А. М. Інтернет-технології опрацювання консолідованих інформаційних ресурсів: навч. посіб. / А. М. Пелешишин; за заг. наук. ред. В. В. Пасічника; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2010. – 247 с.: іл. (Серія «Консолідована інформація»; вип. 4). – Бібліогр.: С. 245-247.

84. Пілат О. Ю. Інформаційна технологія оцінювання якості веб-сайтів : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.13.06 / Пілат Олеся Юріївна; М-во освіти і науки України, Укр. акад. друкарства. – Львів, 2015. – 24 с.: іл., табл. – Бібліогр.: С. 20-22.

85. Порядок надання інформаційних та інших послуг з використанням електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: Затверджено наказом Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 15 серпня 2003 р. № 1490 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 48. – С. 746.

86. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року № 3 «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» // Офіційний вісник України. – 2002. – № 2. – С. 234. Постанова розглядається в редакції їх змінами: № 905 від 16.06.2003; № 150 від 11.02.2004; № 1700 від 08.12.2006.

87. Про порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 року № 327/225 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 2. – С. 49.

88. Про структуру місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів від 11 травня 2005 р. № 328.

89. Процеси управління інтерактивними соціальними комунікаціями в умовах розвитку інформаційного суспільства : монографія / А. М. Пелешишин, Ю. О. Серов, О. Л. Березко [та ін.]; за заг. ред. А. М. Пелешишина. – Львів : Львівська політехніка, 2012. – 368 с.

90. Про інформацію: Закон України від 2 червня 2016 року № 1405-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 28. – С. 533.

91. Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет-інформації про діяльність органів виконавчої влади. Постанова Кабінету міністрів від 11 лютого 2004 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF>. – Заголовок з екрана.

92. Рогожин М. Ю. Документационное обеспечение управления: учеб.-практ. пособие. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 384 с.

93. Романюк О. Н. Веб-дизайн і комп'ютерна графіка: [навч. посіб. для студ. напряму підготов. «Програмна інженерія» всіх спец.] / О. Н. Романюк, Д. І. Кательніков, О. П. Косоветь; М-во освіти і науки України, Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця : ВНТУ, 2007. – 141 с.: іл., табл., [6] арк. кольор. іл. – Бібліогр.: с. 141.

94. Світловодська: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sv.kr-admin.gov.ua/>. – Заголовок з екрана.

95. Селін Г. Інтернет-посібник зі створення веб-сайту, його публікації та способи розкручування [Електронний ресурс] / Геннадій Селін // Режим доступу: <http://web-book.narod.ru>.

96. Сельченкова С. В. Організація роботи з розгляду звернень громадян // Секретар–референт. – 2005. – № 8. – С. 9-14.

97. Сельченкова С. В. Переліки документів у діловодстві: історія, класифікація, концептуальні та методичні засади підготовки: Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.10 Держ. ком. арх. України. Укр. НДІ архів. справи та документознавства. – К., 2005. – 20 с.

98. Сельченкова С. В. Переліки документів у діловодстві: історія, класифікація, концептуальні та методичні засади підготовки: Дис. ... канд. іст. наук: 07.00.10 / Державний комітет архівів України; Український НДІ архівної справи та документознавства – К., 2005. – 223 с.

99. Сычев И. А. Создание сайтов на основе систем управления контентом: электрон. учеб.-метод. пособие / И. А. Сычев, В. Н. Половников. – Бийск : АГАО, 2012.

100. Слободяник М. Структура сучасного документознавства / М. Слободяник // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 4. – С. 18-21.

101. Слободяник М. С. Документологія : Зміст. Перспективи / М. С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 4. – С. 4-9.

102. Слободяник М. С. Галузеве документознавство: проблеми функціонування наукової дисципліни // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17-18 травня 2005 р.: Частина I / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М. С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККиМ, 2005. – С. 5-9.

103. Слободяник М. С. Документологія: проблематика фундаментальних досліджень // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-

практ. конф., Київ, 16-18 травня 2007 р. / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М.С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККіМ, 2006. – С. 3-5.

104. Слободяник М. С. Формування загальної теорії документа: історія, сучасність, перспективи // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21-23 травня 2007 р. / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М. С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККіМ, 2007. – С. 3-5.

105. Смердов В. Веб-сайт (інтернет-магазин): облік витрат на створення, розміщення та обслуговування / Віталій Смердов // Податки та бухгалтерський облік. – 2012. – 23 серп. (№ 68). – С. 11-19.

106. Снурнікова Ю. М. Ефективне використання електронних документів мережі Інтернет в тележурналістиці: Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Ін-т журналістики. – К., 2005. – 20 с.

107. Соколова І. Електронні ресурси в інформаційному супроводі наукової діяльності / Ірина Соколова // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – К., 2009. – Вип. 25. – С. 146-154.

108. Соляник А.А. Новое в содержании документоведческого знания / А. А. Соляник // Науч. и техн. б-ки. – 2003. – № 6. – С. 83-87.

109. Сушинський О. Центральні органи виконавчої влади України: актуальні питання статусу / Олександр Сушинський // Центральні органи виконавчої влади України: нормативно-правове регулювання (Упоряд. О. І. Сушинський. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2003. – С. 5–21.

110. Технотронное документирование: Учеб.-методическое пособие / Автор-составитель Е. А. Плешкевич. – Саратов, 2007. – 104 с.

111. Тлеукеева Р. Традиційні та електронні ресурси: стан, проблеми. ефективність використання / Роза Тлеукеева // Бібліотека. – 2008. – № 1. – С. 15-19.

112. Тюрменко І. І. Експертна оцінка структури та змісту веб-сайтів архівних установ / І. І. Тюрменко // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ століття. Матеріали VIII Міжн. наук.-практ. конфер. 10–12 вересня 2015 року «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ століття». – Одеса, 2015. – С. 43-50.

113. Угрин Д. І. Веб-технології та веб-дизайн: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Д. І. Угрин, М. І. Маниліч, Б. Є. Деркач. – Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 285 с.: іл., табл. – Бібліогр.: с. 284-285.

114. Філінович В. В. Веб-сайт як особливий об'єкт права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Філінович Валерія Вікторівна; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2015. – 19 с. – Бібліогр.: с. 15-17.

115. Харчук В. Запровадження правового регулювання відносин у глобальній мережі Internet / Василь Харчук, Ірина Пемпко // Юридичний журнал. – 2010. – № 12. – С. 28-30.

116. Хмельницька: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://km-rda.gov.ua/>. – Заголовок з екрана.

117. Христосенко М. С. Как привлечь много новых клиентов на корпоративный веб-сайт / М. С. Христосенко // Маркетинг в России и за рубежом. – 2011. – №4. – С. 83-93.

118. Чекмарьова Л. О. Інформаційна структура та ресурси веб-сайтів органів виконавчої влади в Україні: правовий аспект / Чекмарьова Любов Олександрівна // Бібліотекознавство, документознавство, інформологія. – 2007. – № 3. – С. 57-63.

119. Чекмарьова Л. О. Веб-сайт органів державної влади як форма надання інформаційних послуг громадянам / Чекмарьова Любов

Олександрівна // Студії з архів. справи та документознавства. – 2007. – Т. 15. – С. 85-89.

120. Чекмарьова Л. О. Правове регулювання створення та функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади актами Президента України та Кабінету Міністрів України / Чекмарьова Любов Олександрівна // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2007. – Вип. 19. – С. 699-709.

121. Чемеркін С. Українська мова на веб-сторінках лідерів українського Інтернету / Сергій Чемеркін // Освіта і управління. – 2009. – № 2. – С. 120-125.

122. Чепуренко Я. Інтернет-ресурси органів державної влади України: формування, структура, наповнення // Студії з арх. справи та документознавства. – 2003. – Т. 10. – С. 91-95.

123. Чепуренко Я. О. Система електронних інформаційних ресурсів органів державної влади: становлення та розвиток // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 2. – С. 58-65.

124. Чепуренко Я. О. Офіційні видання в системі інформаційних ресурсів органів державної влади (зарубіжний досвід) / Я. О. Чепуренко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія: Науковий журнал. – 2004. – № 4. – С. 13-23.

125. Чепуренко Я. О. Навчальна дисципліна «Інформаційні ресурси органів державної влади» в системі підготовки документознавців / Я. О. Чепуренко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17-18 травня 2005 р.: Частина I / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М. С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККіМ, 2005. – С. 188-191.

126. Чепуренко Я. О. Організація доступу до інформаційних ресурсів органів державної влади: законодавчі аспекти / Я. О. Чепуренко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми

науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17-18 травня 2005 р.: Частина I / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М.С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККиМ, 2005. – С. 12-15.

127. Шантырь А. С. Web-проект. Руководство по созданию Web-сайтов от концепции... до публикации / А. С. Шантырь, С. В. Шантырь. – К. : ВібраЛаб., 2006. – 206 с.: ил., табл. — Библиогр. в подстроч. примеч.

128. Швецова-Водка Г. М. Загальна теорія документології: методологічна основа дисциплін документально-комунікаційного циклу // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17-18 травня 2005 р.: Частина I / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М. С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККиМ, 2005. – С. 9-10.

129. Швецова-Водка Г. М. Об'єкт і предмет документознавства / Г. М. Швецова-Водка // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21-23 травня 2007 р. / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв / М. С. Слободяник (голов. ред.) – К. : ДАКККиМ, 2007. – С. 5-7.

130. Швецова-Водка Г. М. Документологія : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму 8.020105 «Документознавство та інформ. діяльність» / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т ; авт.-уклад. Г. М. Швецова-Водка. – Рівне, 2011. – 111 с.

131. Шурчкова Ю. В. Веб-сайт компании как маркетинговый инструмент / Ю. В. Шурчкова // Маркетинг в России и за рубежом. – 2012. – №1. – С. 66-73.